

KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALAN TULOSBUDJETTI 1.6. – 31.12.2017

Kasvatus ja koulutuslautakunta 29.8.2017

Sisällysluettelo

A	KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALAN KAUPUNGINVALTUUSTON 21.6.2017 VAHVISTAMA TALOUSARVIO (tiedoksi lautakunnalle).....	2
	Toimialan toimintaympäristön muutokset.....	2
	Arvio palvelujen kysynnän ja tuotantotapojen kehityksestä 2018–2019	5
	Kilpailuttaminen	7
	Riskienhallinta.....	7
	Kaupungin strategiaohjelma toimialan toiminnassa	8
	Varhaiskasvatuksen kärkihankkeet vuonna 2017	16
	Toimialan henkilöstösuunnitelma 2017–2019	17
	Toimialan tilankäyttösuunnitelma 2017–2026.....	18
	Talousarvion vaikutus strategiaohjelman talousmittareiden edistämiseen	19
	Tietotekniikan hyödyntäminen ja sähköinen asiointi.....	20
	Talousarvion seurannassa tarkasteltavat tavoitteet	22
	Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet	24
	Tuottavuuden toteutuminen 2017 – 2019	25
	Tilankäytön tehokkuuden toteutuminen 2017 – 2019.....	25
B	TULOSBUDJETIN VALMISTELUPERIAATTEET	31
C	KÄYTTÖTALouden TULOSBUDJETTI PALVELUKOKONAISUUKSITTAIN	32
	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala lukuina.....	32
1.	VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN PALVELUKOKONAISUUS.....	34
	Lautakuntatason toiminnalliset tavoitteet.....	34
2.	PERUSOPETUKSEN PALVELUKOKONAISUUS	35
3.	LUKIO- JA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JA VAPAAN SIVISTYSTYÖN PALVELUKOKONAISUUS....	36
	Lautakuntatason toiminnalliset tavoitteet.....	37
4.	RUOTSINKIELINEN PALVELUKOKONAISUUS	37
	Lautakuntatason toiminnalliset tavoitteet.....	38
5.	HALLINTO JA TUKIPALVELUT	38
D	Toimialan vastuulla olevat irtaimen omaisuuden investointimäärärahat	40
	LIITTEET.....	41
	Kodinhoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki.....	42
	Muut avustukset.....	42
	Vapaan sivistystyön avustukset.....	44
	Asiakaskohtaiset kustannukset ilman hallintoa	45

A KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALAN KAUPUNGINVALTUUSTON 21.6.2017 VAHVISTAMA TALOUSARVIO (tiedoksi lautakunnalle)

Talousarviokohta sisältää toimialan palveluiden määrärahat seuraavan vastuualuejaon mukaisesti:

- varhaiskasvatus ja esiopetus
- perusopetus
- lukio ja ammatillinen koulutus ja vapaasivistystyö
- vastaavat ruotsinkieliset palvelut
- kasvatuksen ja koulutuksen toimialan hallinto ja kehittämispalvelut

Talousarviokohta sisältää lainsäädäntöön ja sopimuksiin perustuvat muille koulutuksen järjestäjille maksettavat kotikuntakorvaukset sekä yhteisöille maksettavan harkinnanvaraisen avustamisen. Pääosa määrärahoista käytetään perusopetuksen lakisääteisiin kotikuntakorvauksiin muille koulutuksen järjestäjille helsinkiläisistä esi- ja perusopetuksen oppilaista. Vastaavasti Helsinki saa Helsingin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevien oppilaiden kotikunnilta kotikuntakorvaustuloja arviolta 5 miljoonaa euroa.

Avustettavan perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan tarjonta on varauduttu pitämään vuoden 2016 tasolla. Iltapäivätoimintapaikka turvataan kaikille 1.-2. luokan oppilaille sekä erityisen tuen oppilaille.

Avustusmäärärahoja on varattu yhteisöjen tukemiseen seuraavasti:

- Iltapäivätoiminnan avustukset 6 665 000 euroa
- HERO ry, Helsingin seudun erilaiset oppijat ry 24 000 euroa
- Helvary ry, Helsingin vanhempainyhdistysten alueyhdistys 2 000 euroa
- Etsivä nuorisotyön tukeminen 500 000 euroa
- Yksityisten koulujen tonttivuokrien tukeminen 500 000 euroa.
- Vapaan sivistystyön avustukset 80 000 euroa
- Varhaiskasvatus järjestöavustukset 85 000 euroa.

Työllisyyden hoidon kokonaisuudistus on valmisteltu siten, että kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ottaa vastuun nykyisin kaupunginkanslian koordinoimista työllisyyttä edistävästä koulutuksesta ja palkkatuetusta oppisopimuskoulutuksesta.

Talousarviokohdan määrärahoilla tuotetaan koulutuspalveluita helsinkiläisille työttömille (työllisyydenhoidon asiakkaille). Palveluita ovat kielikoulutukset, lyhyt- ja korttikoulutukset, osaamisen tunnistamispalvelut ja oppisopimuskoulutukset (mm. korotettu koulutuskorvaus). Tavoitteena on tunnistaa ja tunnustaa työttömien osaamista ja sitä kautta etsiä heille sopiva koulutusvaihtoehto työllistymiseen. Lyhyt- ja korttikoulutusten tavoitteena on lisätä täsmäosaamista ja ohjata nopeasti työelämään. Eritasoisten suomi toisena kielenä- kurssien avulla edistetään maahanmuuttajien kielellisiä valmiuksia ja kotoutumista Helsinkiin sekä lisätään heidän valmiuksiaan työllistyä ja opiskella. Tavoitteena on auttaa oppisopimustyöpaikkojen löytämisessä sekä kohtaannuttaa opiskelijoita ja työnantajia. Tavoitteena on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa poluttaa mm. työkokeilujen kautta oppisopimuskoulutukseen sekä kaupungille että yksityiselle sektorille.

Toimialan toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristön muutosten vaikutukset 2017 talousarvioon

Uusi varhaiskasvatuslaki (I vaihe) on tullut voimaan 1.8.2015. Laissa säädetään varhaiskasvatukselle uudet tavoitteet. Opetushallitus on päättänyt lokakuussa 2016 uusista valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Tämän pohjalta kuntien on laadittava ja otettava käyttöön uudet kuntakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat 1.8.2017 mennessä.

Varhaiskasvatuslain 5 a §:ssä säädetään ryhmäkoosta, minkä mukaan päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävässä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Henkilöstön suhdeluvusta säädetään edelleen päivähoitoasetuksessa. Lapsiryhmien muodostamisen ohjetta on päivitetty varhaiskasvatuslain mukaiseksi. Mainittu varhaiskasvatuslain muutos edellyttää toiminnan ja henkilöstön tarkempaa suunnittelua. Koska ryhmäkoosta ei voida lain mukaan poiketa, on riskinä erityisesti sijauskustannusten nousu edellisvuosiin verrattuna.

Lapsia päiväkotiin otettaessa ja ryhmiä muodostettaessa tulee lähtökohtana olla se, että varhaiskasvatuslain 5 a §:n ja päivähoitoasetuksen 6 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset henkilöstömitoitukset toteutuvat. Päiväkodeissa tulee olla kaikkina toimintapäivinä käytettävissä vähintään suhdeluvun edellyttämä henkilöstöresurssi. Suhdeluvusta poikkeaminen ei ole asetuksen mukaan mahdollista.

Varhaiskasvatuslain 11 a ja 11 b §:iä on muutettu siten, että kaikilla lapsilla on jatkossa oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Oikeus tätä laajempaan palveluun on perheellä esim. työn, opiskelun tai yrittäjyyden perusteella sekä lapsesta tai perheestä johtuvien tarpeiden vuoksi. Lakimuutos tuli voimaan 1.8.2016. Helsingin kaupunki ei ole rajoittanut subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta.

Valtioneuvosto on päättänyt lokakuussa 2015 muuttaa lasten päivähoidosta annetun asetuksen 6 §:ää. Jatkossa päiväkodissa yli kolmevuotiaiden kokopäiväisen palvelun osalta kahdeksaa lasta kohden tarvitaan yksi hoito- ja kasvatushenkilö. Muutos tuli voimaan 1.8.2016. Helsingin kaupunki ei ole ottanut käyttöön henkilöstömitoituksen muutosta, vaan kasvattajia on edelleen yksi seitsemää lasta kohden.

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen muuttamisesta tuli voimaan 1.8.2016. Muutokset koskevat yksityisen hoidon tuen perusteita ja euromääriä. Varhaiskasvatuslautakunta päätti maaliskuussa 2016, että yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi ja lasten hoitomuodon valintamahdollisuuksien säilyttämiseksi yli 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat perheet saavat 1.8.2016 alkaen samaa kuntalisää kuin tähänkin asti.

Varhaiskasvatuslain toisen vaiheen valmistelusta ei ole tässä vaiheessa tarkempaa tietoa.

Uusi varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki tuli voimaan 1.3.2017. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksun määrittämisen perusteena olevia tuloeroja on korotettu siten, että pienituloisten kahden ja kolmen hengen perheiden asiakasmaksut pienenevät.

Vuoden 2017 talousarviossa lisättiin positiivisen diskriminaation (pd) määräraha 350 000 eurolla vuoden 2016 tasoon verrattuna, joten määräraha vuonna 2017 on kokonaisuudessa 1,3 milj. euroa. Kokonaisuutena määrärahaa käytetään hoito- ja kasvatushenkilöstön määrän ja osaamisen lisäämiseen niillä asuinalueilla, joilla alueen indikaattorien perusteella on nähtävissä riskitekijöitä.

Varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään vaikuttaa lasten määrän kehityksen lisäksi vanhempien työllisyystilanne, vanhempien valinnat eri palvelumuotojen ja avustusten välillä sekä muuttoliike. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus muuttuu iän myötä siten, että 3–6-vuotiaita hoidetaan enemmän päivähoidossa ja alle kolmevuotiaita kotihoidontuella.

Turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi Helsingissä vuoden 2015 aikana. Esiopetuksessa järjestettiin vuoden 2016 aikana valmistavaa esiopetusta maahanmuuttajalapsille. Valmistava esiopetus noudattaa soveltuvien osien esiopetussuunnitelman tavoitteita ja painottuu suomi toisena kielenä -opetukseen. Valmistavaa esiopetusta maahanmuuttajalapsille jatketaan vuonna 2017 ja toimintaan varataan määrärahaa vuoden 2016 tason mukaisesti.

Koulutusjärjestelmässä tapahtuu lähivuosina merkittäviä rakenteellisia ja sisällöllisiä muutoksia.

Ammatillisen koulutuksen reformi tulee voimaan 1.1.2018 alkaen. Reformissa uudistetaan koko ammatillinen koulutus. Nykyiset lait yhdistetään uudeksi sekä nuoria että aikuisia koskevaksi lainsäädännöksi, jolloin nuorten ja aikuisten perustutkinnot suoritetaan yhdellä uudella tavalla.

Lisäksi uudistetaan koulutuksen rahoitus, ohjaus, tutkintorakenne, koulutuksen toteuttamismuodot sekä järjestäjä rakenne. Reformin päätavoitteet ovat osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyyden korostaminen. Reformin myötä oppiminen siirtyy enemmän työpaikoille.

Vuonna 2016 käyttöön otetut uudet esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opetussuunnitelmat muuttavat koulujen toimintakulttuuria, toimintatapoja ja oppimisympäristöä. Oppimisympäristöt monimuotoistuvat, oppimista tapahtuu kaikkialla ja koko kaupunki on oppimisen tilana

Yksilöllisen ohjauksen ja tuen tarve kasvaa oppilaiden ja opiskelijoiden tarpeiden erilaistuessaa.

Yhteiskunta ja työelämä ovat pitkälti digitalisoituneet, mikä edellyttää myös koulutuksen ja opetuksen digitalisaatiota. Digitalisaatio mahdollistaa uudet opetuksen ja oppimisen tavat ja pedagogiset ratkaisut. Olennaista on liittää digitaalinen teknologia oppilaan oppimisprosessiin pedagogisesti mielekkäällä tavalla rikastuttamaan sitä. Se tuo lisäarvoa oppimiseen ja tukee tulevaisuudessa tarvittavien taitojen kehittymistä mielekkäällä tavalla, kun nykyteknologiaa hyödynnetään oppimisen, ajattelun, tiedonhankinnan ja -käsittelyn, oman tuottamisen sekä yhteistyön välineenä. Opettajan rooli muuttuu kohti oppimisen aktivoijaa ja ohjaajaa. Digiteknologia mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman opiskelun. Teknologian täysimääräinen hyödyntäminen opetuksen uudistamisessa edellyttää myös muuntautumiskykyisiä ja monimuotoisia koulu- ja luokkatiloja. Opetuksen digitalisaatio-ohjelma vuosille 2016 – 2019 vastaa tietoyhteiskunnan tarpeisiin ja sisältää tavoitteet ja toimenpiteet ja niihin tarvittavat resurssit opetuksen digiloikan toteuttamiseksi.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan roolia työllisyydenhoidossa vahvistetaan siten, että se ottaa vastuun nykyisin kanslian koordinoimista työllistämistä edistävästä koulutuksesta ja palkkatuetusta oppisopimus-koulutuksesta.

Valtakunnallinen SOTE-ratkaisu voi tuoda muutoksia oppilas- ja opiskelijahuollon toimintaan. Yhteisöllinen ja yksilöllinen oppilas- ja opiskelijahuolto edellyttävät vahvaa yhteistyötä kouluissa ja oppilaitoksissa eri toimijoiden kesken, mistä syystä oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden tulisi olla koulujen ja oppilaitosten lähipalveluita. Oppilaille ja opiskelijoille voidaan turvata riittävä tuki silloin, kun nämä palvelut ovat oppilaiden ja opiskelijoiden saavutettavissa päivittäin kouluyhteisössä.

Liikuntapaikkojen vapaa-ajankäytön hallinnointi siirtyi 1.6.2017 lukien kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle palvelukokonaisuuteen kiikunta.

Viestintä, sosiaalinen media, sähköiset palvelut ja digitalisaatio muuttavat toimintaympäristöä sekä asiakkaan ja henkilökunnan toimintatapoja. Verkostoituminen ja oman toimintaprofiilin löytäminen työväenopistoille on entistä tärkeämpää.

Vapaan sivistystyön toiminta on tarkoitettu lähinnä yli 16-vuotiaille helsinkiläisille. Helsingin väkimäärä kasvaa edelleen. Helsingin väestö ja toiminnot kansainvälistyvät ja monimuotoistuvat. Nämä muutokset vaikuttavat opiston toimintaan lisääntyvänä yleissivistävänä koulutustarpeena. Helsinki vetää nuoria puoleensa, mutta myös ikäihmisten määrä nousee.

Ruotsia äidinkielenään puhuvia asukkaita oli 31.12.2014 yhteensä 35 845 Helsingissä ja 65 066 koko pääkaupunkiseudulla (4 kaupunkia). Tietokeskuksen mukaan ruotsinkielisten asukkaiden määrä tulee kasvamaan. Yli 64-vuotiaiden osuus ruotsinkielisestä väestöstä on huomattavasti suurempi ja ikäryhmän kasvu on voimakkaampaa kuin suomenkielisessä väestössä.

Maahanmuuttajien määrä tulee nousemaan muun muassa vuoden 2015 syksyllä tulleiden turvapaikanhakijoiden saadessa oleskelulupia. Työttömyys ei näytä vähenemisen merkkejä.

Kaupungin alueet erilaistuvat edelleen ja eriarvoistuminen sekä terveyserot kasvavat. Lisäksi Helsingin erityispiirre on ilman tutkintoa olevien kuntalaisten muuta maata suurempi osuus. Monilla lapsiperheillä on vaikeaa ja useat nuoret ovat vaarassa syrjäytyä. Työväenopistojen tarjoama elinikäisen oppimisen mahdollisuus on entistä tärkeämpi koulutuspoliittisesti sekä työelämässä jaksamisen ja työssä kehittymisen näkökulmista.

Tammikuussa 2016 yhteistyössä Ruotsinkielisen työväenopiston, Praktikumin ja Luckanin kanssa aloitettu ammatillinen kotoutumiskoulutus päättyy vuoden 2017 aikana. Edellytyksiä kotoutumiskoulutuksen kehittämiseksi ja mahdollisuuksia koulutusyhteistyön vakinaistamiseen selvitetään.

Ruotsinkielisen työväenopiston Dagmarinkatu 3:ssa sijaitsevan kiinteistön peruskorjauksen ajan, 3.5.2016 alkaen heinäkuuhun 2017, järjestetään suurin osa opiston toiminnasta väliaikaisissa tiloissa osoitteessa Sturenkatu 2.

Arvio palvelujen kysynnän ja tuotantotapojen kehityksestä 2018–2019

Oma palvelutuotanto on pääsääntöinen tapa järjestää varhaiskasvatusta. Siinä huolehditaan erityisesti varhaiskasvatuksen kehittämisestä ja päivähoidon asiakasohjauksesta. Helsingiläiset perheet arvostavat kunnallista varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen avointa toimintaa eli kerhoja ja osapäivähoitoa sekä monimuotoista kunnallista leikkipuistotoimintaa pyritään lisäämään.

Vuonna 2016 arvioidaan, että lapsia, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, on noin 17 % 1–6-vuotiaista. Vuoteen 2020 mennessä tämän osuuden ennustetaan kasvavan noin 20 %:iin. Monikulttuuristen lasten osuus kasvaa kaikissa lapsiperheiden palveluissa tulevina vuosina.

Tärkeimmät väestön kasvualueet ovat asuntorakentamiseen vapautuneilla satama-alueilla Jätkäsaarella, Kalasatamassa ja Kruunuvuoressa sekä Keski-Pasilan alueella, Kuninkaantammassa ja Honkasuolla. Merkittäviä täydennysrakentamisalueita on mm. Mellunkylässä, Myllypurossa ja Alppikylässä. Rakentaminen luo kysyntää päivähoidon palveluille näillä alueilla.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen asiakasmäärän ennustetaan kasvavan noin 2 % ja ruotsinkielisen noin 3 % vuonna 2017 verrattuna edellisen vuoden tasoon. Kasvun ennakoidaan jatkuvan suunnittelukaudella.

Kerhotoiminnan järjestämisessä tehdään yhteistyötä kaupungin muiden toimijoiden ja järjestöjen kanssa. Kerhotoiminnan lisäämistä on tuettu jatkamalla kerhojen maksuttomuutta 31.7.2017 asti. Vuoden 2016 aikana tehtiin selvitys kerho- ja osapäivätoiminnan taloudellisuudesta osana varhaiskasvatuksen palvelurakennekokonaisuutta. Taloussuunnitelmakaudella 2017-2019 selvitetään mahdollisuuksia lisätä osapäivähoitoa ja kerho toimintaa. Koululaisten iltapäivähoitoa järjestetään leikkipuistoissa edellisten vuosien tapaan.

Tuodaan selvitys valtuustostrategian valmistelun yhteydessä mahdollisuudesta siirtää maksuttomaan varhaiskasvatukseen, sen eri vaihtoehtoista ja mahdollisista aikatauluista.

Yksityiset yritykset ja yhdistykset ovat voineet tarjota leikkitoiminnan kerhoja palvelusetelillä. Palvelusetelin käyttö vakinaistettiin vuoden 2014 alusta alkaen. Palvelusetelin käyttö on ollut vähäistä. Selvitetään mahdollisuudet palvelusetelien käyttöönottoon varhaiskasvatuspalveluissa alkuvuoden 2017 aikana.

Yksityisiä palveluntuottajia on tuettu toiminnan käynnistämistuella talousarviovuosittain. Kaupungin-valtuusto vakinaisti yksityisen varhaiskasvatustoiminnan käynnistämistuen myöntämisen vuoden 2015 joulukuussa. Käynnistämistuen myöntämisen tavoitteena on pyrkiä turvaamaan yksityisen päiväkotitoiminnan kasvu ja monimuotoisuus Helsingissä. Vuoden 2017 talousarviossa varaudutaan käynnistämistuen käyttöön samansuuruisella määrärahalla kuin vuonna 2016.

Taloussuunnitelmakaudelle 2017–2019 on tarkoituksena selkiyttää uusien yksityisten toimijoiden hyväksymiseen ja valvontaan liittyviä työvaiheita sekä sujuvoittaa uuden yksityisen päiväkodin avaamiseen ja toiminnan käynnistämiseen liittyvää yhteistyötä eri viranomaisten kanssa.

Kasvatuksen ja koulutuksenlautakunta arvioi yksityisen hoidon tuen ja kotihoidontuen kuntalisän suuruutta talousarviovalmistelun yhteydessä vuosittain. Yksityinen hoito on jatkossakin vaihtoehto julkiselle palvelulle.

Varhaiskasvatuksen lapsimäärien kasvaessa kiinnitetään huomiota asiakasohjaukseen palvelustrategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Perhepäivähoidon suoritelmäärä pyritään säilyttämään tulevaisuudessa nykyisellä tasolla. Varhaiskasvatuspalveluja vaihtoehtona täydentävää kansalaistoimintaa tuetaan järjestöavustuksin vuosittain talousarviomäärärahojen puitteissa. Vuoden 2017 määräraha pidetään samalla tasolla kuin vuonna 2016.

Koulujen ja oppilaitosten kokonaisasiakasmäärän arvioidaan kasvavan vuonna 2017 noin 1000:lla eli noin 1,6 % verrattuna vuoteen 2016. Kasvua tapahtuu pääosin kaupungin peruskouluissa, joiden oppilasmäärän ennustetaan kasvavan noin 1000 oppilaalla vuodessa suunnittelukauden loppuun asti.

Lukiokoulutuksen kysynnän ennustetaan kasvavan suunnittelukauden edetessä. Ammatillisessa koulutuksessa on nyt käytössä kaikki järjestämisluvan mukaiset valtionosuuteen oikeuttavat ammatillisen peruskoulutuksen paikat. Viime vuosina myönnetty ammatillisen koulutuksen lisäpaikat ovat mahdollistaneet koulutustakuun toteuttamisen. Pääkaupunkiseudun työvoimatarve ja ilman toisen asteen koulutusta olevien nuorten aikuisten suuri määrä edellyttävät ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen lisäämistä.

Oppilas- ja opiskelijamäärien kasvu edellyttää koulutusta ja oppilaitokset tehostamaan tilankäyttöä sekä hyödyntämään uutta teknologiaa monipuolisesti.

Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden suhteellinen määrä perusopetuksessa pysyy ennallaan, mutta oppilasmäärän kasvaessa myös erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden kokonaismäärä kasvaa. Tavoitteena on lisätä integraatio-oppilaiden määrää ja samalla vähentää luokkamutoista erityisopetusta.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja opiskelijoiden määrä kasvaa perusopetuksessa sekä toisen asteen koulutuksessa. Peruskouluikäisten turvapaikanhakijoiden määrän arvioidaan kasvavan suunnittelukauden aikana. Kasvun suuruutta on vaikea ennustaa, mutta se tulee lisäämään valmistavan opetuksen tarvetta sekä suomi toisena kielenä -opetuksen määrää. Maahanmuuttajataustaisen oppilaiden määrän kasvu edellyttää myös kaikkien opettajien osaamisen kehittämistä.

Toisen asteen koulutuksessa on tarvetta kehittää erilaisia toimia, joilla tähdätään koulutukseen kiinnittymiseen, keskeyttämisen vähentämiseen, läpäisyn edistämiseen (tutkinto kolmessa vuodessa) sekä urasuunnitelmien selkeyttämiseen. Erityisiä toimia tarvitaan maahanmuuttajien koulutukseen pääsyn edistämiseksi, jotta heidän pääsynsä tutkintotavoitteiseen koulutukseen turvataan. Tämä edellyttää heidän suomen kielen taitojen parantamista sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksien vahvistamista.

Palveluiden digitalisoiminen tulee muuttamaan ne entistä käyttäjä- ja asiakaslähtöisemmiksi. Opetustoimen kaupunkilaisille tarjoamat palvelut tulee sähköistää, mikä sujuvoittaa kaupunkilaisten asiointia ja muuttaa opetustoimen toimintatapoja.

Aikuiskoulutuksen ja elinikäisen oppimisen merkitys työssä käyville sekä työelämän ulkopuolella oleville kasvaa. Vapaan sivistystyön tavoitteena on saavuttaa eri-ikäisiä aikuisia. Opinnoista tiedottaminen, opintojen ohjaus, hakeva toiminta ovat keskeisiä kohderyhmien saavuttamisessa.

Opistot pyrkivät pitämään huolta vapaan sivistystyön laajasta tarjonnasta ja vastaamaan kuntalaisten kokemaan koulutustarpeeseen. Opetussuunnitelmat painottavat kuntalaistarpeiden huomioon ottamista, demokratian ja osallisuuden tukemista, terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, uusia oppimisympäristöjä sekä opetuksen johtamista näiden tavoitteiden mukaan. Opetus- ja muu toiminta suunnitellaan ottaen huomioon kaupungin kokonaisuus. Johtamista kehitetään yhä enemmän tietoon perustuvaksi. Sähköisen asiakaspalvelun laatuvaatimukset nousevat, mutta toisaalta myös henkilökohtainen asiakaspalvelu ei tule katoamaan.

Kurssimaksujen edullisuus on edelleen tärkeää koulutuspoliittisesti ja yhdenvertaisuustavoitteen toteuttamiseksi. Tavallisten kurssimaksujen rinnalla kehitetään itsekannattavien kurssien tarjontaa ja

toimintamallia. Avoimen oppimisen ja digitaalisuuden merkitys kasvaa. Opistojen tunnettavuutta ja kuntalaisten opinhalua pyritään enenevässä määrin lisäämään hetkellisillä ja tapahtumiin liittyvillä pop up -tyyppisillä sekä luokkatilan ulkopuolisilla oppimistilanteilla. Senioreiden, työttömien ja maahanmuuttajien määrä kasvaa, mikä lisää paineita järjestää opetusta päiväsaikaan.

Vapaan sivistystyön rooli on enenevässä määrin mahdollistaja, vertaisoppimisen järjestäjä. Opistot tarjoavat myös tiloja ja laitteita itseopiskeluun.

Maunula-talossa työväenopisto, kirjasto ja nuorisoasiainkeskus sekä asukkaat luovat uudenlaista toimintatapaa niin toimialojen välille kuin kuntalaisten avoimempaan osallistumiseen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opistot ovat edelleen mukana Keskustakirjaston toiminnan suunnittelussa. Suomen valtion 100-vuotisvuosi huomioidaan opetuksessa.

Kilpailuttaminen

Vuonna 2017 hankintatoimen kehittämistä jatketaan Helsingin kaupungin hankintastrategian, toimialan hankintojen linjausten sekä ilmastolinjausten mukaisesti. Painopistealueina ovat mm. yhteiskuntavastuu, terveen kilpailun edistäminen sekä innovatiiviset hankinnat. Hankintatoiminnassa on lisäksi huomioitava uudistuvan hankintalainsäädännön asettamat vaatimukset. Toimiala on osallistunut kaupungin ostotilauksjärjestelmän hankintaa valmistelleen työryhmän toimintaan ja uusi järjestelmä on suunniteltu otettavaksi käyttöön vuonna 2017.

Kaupunginvaltuuston lokakuun 2014 alussa päättämällä Palmia-liikelaitoksen toiminta- ja hallintomallin järjestämisellä on vaikutuksia toimialan toimintaan taloussuunnitelmakauden 2017–2019 aikana.

Kilpailuttamista jatketaan niillä toimialueilla ja tehtävissä, jotka jo kuuluvat kilpailuttamisen piiriin. Kaupunginhallituksen ja opetuslautakunnan päätösten perusteella ruokapalvelujen kilpailuttamista laajennetaan niin, että kilpailulle avattavien opetuksen toimipisteiden kokonaismäärä vuonna 2020 on korkeintaan 28,8 % koulujen, lukioiden, Stadin ammattiopiston ja Stadin aikuisopiston sekä niiden toimipisteiden kokonaismäärästä laskettuna. Kilpailuttaminen toteutetaan alueellisen mallin mukaisena kahdessa erässä vuosina 2018 ja 2019. Koulujen ja oppilaitosten Palmia Oy:lle siirretyt siivous- ja käyttäjäpalvelusopimukset kilpailutetaan kokonaisuudessaan kaupunginvaltuuston vahvistaman siirtymäaikajärjestelyn mukaisesti vuosittain viidessä noin 20 prosentin kokonaisuudessa vuodesta 2017 alkaen.

Varhaiskasvatuslautakunta päätti lokakuussa 2015 varhaiskasvatuksen ruokahuoltopalvelujen kilpailutuksen suunnitelmasta vuosille 2018–2022. Kilpailutettavista kohteista on muodostettu useampia alueellisia kokonaisuuksia. Ruokahuoltopalvelujen kilpailutuksen osuus kasvaa asteittain.

Suomenkielinen varhaiskasvatus solmi vuoden 2015 alussa Helsingin kaupungin Palvelut Oy:n kanssa määräaikaisen puitesopimuksen palveluyhtiön tuottamista puhtaus- ja kiinteistöpalveluista. Sopimus on arvoltaan noin 0,6 milj. euroa. Määräaikaisen sopimuksen taustalla on 3–7 vuoden siirtymäaikajärjestely, jonka jälkeen kaikki kyseiset palvelut hankitaan kilpailuttamalla.

Varhaiskasvatukseen ei ole taloussuunnitelmakaudella 2017–2019 tulossa merkittäviä uusia kilpailutuksia. Palvelustrategian mukaisesti Helsingin varhaiskasvatuspalveluja koskeva oma palvelutuotanto täydentyy yksityisen hoidon tuella avustettavilla palveluilla.

Riskienhallinta

Toimitilojen ja kiinteistöjen kuntoon sekä niiden ylläpitoon liittyvä riskienhallinta on merkittävässä osassa riskienhallinnan järjestämisessä. Tilakeskuksen rooli toimitilojen ja kiinteistöjen ylläpidossa on merkittävä. Poikkihallinnollinen sisäilmatyöryhmä on osa näiden riskien hallintaa.

Henkilöstöön liittyvässä riskienhallinnassa pyritään turvaamaan kelpoisen hoito- ja kasvatushenkilöstön saatavuus ennakoivan rekrytoinnin sekä rekrytointiprosessin uudistamisen avulla.

Riskinä nähdään myös organisaation osaamisen menetykset. Toimialalla tulee kiinnittää erityistä huomiota osaamisen jakamiseen, työn organisointiin, uusien työntekijöiden ja uuteen työhön perehdyttämiseen sekä yhteistyön lisäämiseen ja sujuvoittamiseen.

Seuraavat riskit ovat opetustoimen tavoitteiden toteutumisen kannalta merkittävimpiä:

Digitalisaatio-ohjelma ei toteudu. Riskiä vältetään panostamalla opettajien osaamisen lisäämiseen ja teknologian tehokkaampaan hyödyntämiseen sekä koulujen ja oppilaitosten johdon muutosjohtamiseen. Digitalisaation hyödyntämisessä etsitään uusia kustannustehokkaita yhteistyömuotoja yksityisen sektorin kanssa. Tavoitteena on, että digitaalisuus ja monimuotoiset oppimisympäristöt edistävät jokaisen oppimista yhteisöllisesti ja yksilöllisesti.

Riittämätön avoimuus ja yhteistyö koulujen ja oppilaitosten sekä niiden sidosryhmien välillä haittaavat tavoitteiden toteutumista. Riski voidaan välttää kehittämällä koulun toimintaympäristöä sekä vahvistamalla ja aktivoimalla verkostoyhteistyötä oppimisessa ja arkitoiminnassa. Tavoitteena on avoin oppimisympäristö, jonka toimintaan oppilailla, opiskelijoilla, huoltajilla ja asukkailla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

Koulu- ja oppilaitosverkoston joustamattomuus palvelutarpeiden muutosten mukaisesti johtaa tehottomaan resurssien käyttämiseen. Riskinä on, että olemassa olevia tiloja ja tekniikkaa ei osata hyödyntää uudenlaisen opetuksen ja oppimisen toteuttamisessa, mikä hidastaa myös pedagogiikan uudistamista. Tavoitteena ovat toimivat ja tehokkaat tilat sekä osallistava valmistelu.

Ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttäminen ei vähene eikä läpäisy parane, mikä vaikeuttaa koulutus- ja nuorisotakuun toteuttamista. Riskejä vältetään opintojen pedagogisella kehittämisellä. Ohjaus- ja tukitoiminnalla motivoidaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoita suorittamaan opintonsa loppuun kolmessa vuodessa. Opintojen keskeyttämisen ehkäisemiseksi opiskelijoiden poissaoloja ja opintosuorituksia seurataan säännöllisesti ja niihin puututaan ohjaus- ja tukitoimenpitein. Opetuksen ja kasvatuksen prosessien toimivuutta kehitetään.

Suomenkielisen työväenopiston merkittävimmät operatiiviset riskit ovat kurssihallintojärjestelmän toimivuus ja henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen. Kaupungin johtamisjärjestelmän ja organisaation muutos aiheuttaa muutoksia toimintatapojen järjestämisessä ja se saattaa vaikuttaa myös henkilöstön työhyvinvointiin.

Ruotsinkielisen työväenopiston suurimmat riskit liittyvät peruskorjaukseen ja toiminnan järjestämiseen väliaikaisissa tiloissa sekä digitaalisen ilmoittautumisjärjestelmän jatkokehittämiseen.

Kaupungin strategiaohjelma toimialan toiminnassa

Strategiaohjelman toteuttaminen toimialan toiminnassa

Toimialan talousarvion tavoitteiden ja resurssien kohdentaminen perustuu kaupunginvaltuuston hyväksymään strategiaohjelmaan. Kaikki talousarvioon sisältyvät vuoden 2017 toiminnalliset tavoitteet on johdettu strategiaohjelmasta.

Opetustoimessa painotetaan tulevalle suunnittelukaudella erityisesti seuraavia asioita:

- Koulujen ja oppilaitosten kokonaisvaltainen kehittäminen digitalisaatiota hyödyntäen
- Koulutus- ja nuorisotakuun toteuttaminen
- Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten koulupolun tukeminen.
- Varhaiskasvatuksen osalta painopistealueita ovat varhaiskasvatuksen uudistuminen ja digiohjelma.

- Vapaan sivistystyön painopistealueet ovat opetussuunnitelman kehittäminen kuntalaisten tarpeisiin perustuen ja osallisuuden kehittäminen.

Hyvinvoiva helsinkiläinen

Lapsi voi hyvin

Lapsen hyvinvoinnin tukeminen sekä kasvun ja oppimisen edistäminen ovat varhaiskasvatuspalvelujen keskeinen sisältö. Hyvinvoinnin arvioimisessa on tärkeää kuulla lasta itseään, hänen huoltajiaan sekä havainnoida lasta.

Yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa jatketaan vuoden 2017 aikana Neuvola päiväkodissa –toimintamallin käyttöä neljällä varhaiskasvatusalueella: Kallio-Ullanlinna-Vironniemessä, Kampinmalmi-Lauttasaari-Töölössä, ja uusina varhaiskasvatusalueina tulevat vuoden 2017 aikana mukaan Mellunkylä ja Malmi-Pukinmäki. Toimintamallin käyttö tapahtuu määrärahojen puitteissa. Malli sisältää kolmevuotiaiden lasten terveys- ja hyvinvointitarkastukset sekä suun terveystarkastukset, jotka toteutetaan päiväkodissa lapsille tutussa ympäristössä. Samalla myös lasten vanhemmilla on mahdollisuus vertaistapaamiseen ja keskusteluun kolmevuotiaiden lasten vanhempia yhdistävistä teemoista.

Toimintamallin laajennusta varten vuoden 2017 aikana perustetaan sosiaali- ja terveystoimialan ja varhaiskasvatuksen yhteinen ohjausryhmä, joka tekee koko kaupunkia koskevan suunnitelman kustannusarvioineen vuosille 2018–2019. Toimintamallin laajentaminen edellyttää erityisesti esimiesten ja henkilöstön verkosto-osaamisen ja yhteistyötaitojen kehittämistä.

Nuorille tilaa kuulua ja loistaa

Alueellista ja koulujen välistä eriarvoistumiskehitystä estetään kouluverkkoratkaisuilla ja oppilaaksiottoa säätelämällä (määritellään koulujen enimmäisoppilasmäärät). Koulujen PD-raha tukee tasa-arvoisten koulutuspalvelujen toteutumista. PD-raham avulla tuetaan oppilaiden koulunkäyntiä ja varmistetaan erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden osalta peruskoulun päättäminen ja toiselle asteelle siirtyminen. Tätä työtä tehdään yhteistyössä nuorisotoimen sekä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa.

Nuorten syrjäytymistä ehkäistään tukemalla heidän kiinnittymistään yhteiskuntaan ja kulttuuriin monihallintokuntaisena yhteistyönä. Kouluja vahvistetaan erityisesti niillä alueilla ja niissä toiminnoissa, joissa nuorten yhdenvertaisen aseman varmistaminen sitä edellyttää. Tämä tukee oppilaiden tasa-arvoisia opiskelumahdollisuuksia ja kaventaa hyvinvointieroja.

Kodin ja koulun yhteistyön malleja monipuolistetaan, jotta kaikki huoltajat saadaan mukaan oppilaan kasvun ja kehityksen tukemiseen. Vanhempien osallisuutta vahvistetaan.

Koulu on oppilaille turvallinen paikka. Kiusaamiseen päiväkodeissa ja kouluissa puututaan sovittujen mallien mukaisesti. Oppilaiden kokemaan turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Strategiakauden keskeisiä toimenpiteitä ovat koulutus- ja nuorisotakuun toteuttaminen sekä syrjäytymisen ennalta ehkäiseminen. Toisen asteen tutkinto ehkäisee syrjäytymistä, lisää työllistymistä ja pidentää työuria.

Koulutus- ja nuorisotakuun toteuttamiseksi on lisätty koulutuspaikkoja sekä nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa että aikuiskoulutuksessa mukaan lukien oppisopimuskoulutus, jotta alle 29-vuotiaille ilman toisen asteen tutkintoa oleville nuorille aikuisille voidaan turvata koulutus tutkintoon tai tutkinnon osaan. Nuorille alle 20-vuotiaille kehitetty oppisopimuksen ennakkopakso avaa uuden väylän hakeutua oppisopimuskoulutukseen. Ammatillisen koulutuksen laatu ja työelämävastaavuus turvataan suuntaamalla ja kehittämällä koulutusta yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun koulutuksen järjestäjien, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa tehtävän ennakoitavuuden perusteella.

Lukiokoulutuspaikka tarjotaan vähintään 60 prosentille perusopetuksen päättävistä nuorista.

Koulutustakuun toteuttamiseksi yhteistyötä perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa tehostetaan. Perusopetuksen päättövaiheessa lisätään erityisesti ammatilliseen koulutukseen ja eri ammattialoihin tutustumista sekä vahvistetaan ohjausta ja tukitoimia jatkamalla niitä toiselle asteelle saakka, jotta mahdollisimman moni ammatilliseen koulutukseen hakeutuva perusopetuksen päättävä nuori löytäisi oman alansa ja kiinnittyisi hyvin ammatilliseen koulutukseen. Läheistä yhteistyötä tehdään monialaisen nuorten palvelupisteen Ohjaamo Helsingin kanssa, josta ilman toisen asteen koulutuspaikkaa olevia nuoria ohjataan nivelvaiheen koulutuksiin, nuorten työpajatoimintaan ja tutkintotavoitteiseen lukio- ja ammatilliseen koulutukseen. Ohjaamo Helsinki toteutetaan ESR-rahoituksella kaupunginkanslian, opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimialan sekä kulttuuri ja vapaa-aikatoimialan yhteistyönä.

Stadin ammattiopiston Brygga tarjoaa joustavia väyliä toisen asteen opintoihin ilman toisen asteen koulutuspaikkaa jääneille ja toisen asteen opinnoissa keskeyttämisvaarassa oleville. Bryggan avoimissa opinnoissa räätälöidään yksilöllisiä koulutuspolkuja nuorten erilaisiin tarpeisiin. Toimintamuotoja ovat ammatillisen koulutuksen joustava aloittaminen tai siirtyminen joustavasti toiselle alalle, opintoihin valmentaminen ja oman polun löytäminen sekä erilaiset osaamisen kartuttamisen muodot osaamisen tunnistamista ja tunnustamista hyödyntäen.

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamista ja opintojen keskeyttämisen vähentämistä tukevia toimenpiteitä jatketaan. Pedagogiikan kehittäminen vahvistamalla osaamisperusteisuutta sekä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä rakenteiden kehittäminen moduloimalla opinnot mahdollistavat opiskelijoille entistä joustavammat ja yksilöllisemmät opintopolut. Läpäisyä tehostetaan ja keskeyttämistä vähennetään kehittämällä opiskelijoille joustava siirtyminen koulutusmuodosta toiseen, ammatillisen oppilaitosmuotoisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistävään x + y-malliin.

Opiskelijoiden motivoituneisuutta ja kiinnittymistä opintoihin lisätään uudistamalla pedagogiikkaa lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa ilmiöpohjaisuuden ja portfolio-oppimisen pohjalta, jolloin opintojen pirstaleisuus vähenee ja autenttisuus lisääntyy. Opiskelijoiden kiinnittymistä opintoihin tuetaan lisäksi ottamalla asteittain käyttöön sähköinen, henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS).

Opetuksen digitalisaation lähtökohtina ovat oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuus sekä oppimisen yhteisöllisyys, mikä mahdollistaa oppijälähtöisen opetuksen ja oppimisen sekä korostaa oppijan aktiivista toimintaa. Näin oppilaat ja opiskelijat saavat yksilöllisiä oppimiskokemuksia omista tarpeistaan lähtien ja tunne kouluyhteisöön kuulumisesta vahvistuu.

Maahanmuuttajat aktiivisina kaupunkilaisina

Maahanmuuttajanuorten ja -lasten koulupolkua tuetaan sen kaikissa vaiheissa. Koulutuksellista tasa-arvoa edistetään vahvistamalla perusopetuksessa oppilaiden luku- ja kirjoitustaitoja, valmistavan opetuksen jälkeisen suomen kielen opetusta sekä vanhemmuuden tukea. Peruskoulun päättövaiheessa maahan tulleiden nuorten opintojen ohjausta ja oppilashuoltoa tehostetaan. Valmistavassa opetuksessa kehitetään integroivia toimintamalleja kaikissa ikäryhmissä ja koulutulokkailla laajennetaan reppurahan kokeilua. Koulutulokkaista ei ohjata erillisiin valmistavan opetuksen ryhmiin, vaan he aloittavat koulun omassa lähikoulussa.

Erityistä huomiota tulee kohdentaa myöhään perusopetukseen tulleiden oppilaiden opiskelun jatkumon varmistamiseen. Maahanmuuttajanuorten pääsyä toisen asteen koulutukseen helpotetaan jatkamalla ja vahvistamalla lukioon valmistavaa koulutusta sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa Valma-koulutusta. Avoimet opinnot tarjoavat oman koulutuspolun maahanmuuttajataustaisille nuorille. Lisäksi toisen asteen opinnoissa järjestetään suomi toisena kielenä -opetusta sekä ohjataan ja tuetaan maahanmuuttajataustaisia nuoria erityisesti opintojen alussa.

Ruotsinkielistä kotoutumista, erityisenä painopistealueena kielellisen kehityksen tukeminen, sekä palvelupolkuja kehitetään osana opetussuunnitelma- ja palveluverkon kehittämistyötä.

Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien kotouttamiseksi Helsinkiin perustettiin vuonna 2016 osaamiskeskus, joka vastaa kokonaisuutena keskeisiin työ- ja koulutuspolkujen rakenteellisiin haasteisiin. Keskeinen kotoutumisen onnistumiseen vaikuttava tekijä on nopea työllistyminen tai koulutukseen pääsy. Osaamiskeskuksen pääajatuksena on ammatillisen osaamisen koulutusväylien paketoiminen yhdeksi kokonaisuudeksi ja yhden palvelutarjottimen tarjoaminen maahanmuuttajalle. Osaamiskeskus toimii Stadin aikuisopiston yhteydessä yhteistyössä TE-toimiston, kaupunginkanslian, sosiaali- ja terveystoimialan ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Osaamiskeskuksen toiminnan jatkaminen vuonna 2017 edellyttää erillisrahoituksen jatkamista.

Suomenkielinen työväenopisto kehittää uusia osallisuuden muotoja

Suomenkielinen työväenopisto sai opetushallituksen laatu- ja kehittämisavustuksen teemalla Osallisuuden kehittäminen opistossa. Hankkeen tavoitteina on kehittää keinoja kuntalaisten osallistumisen lisäämiseksi opiston toiminnassa. Pilottina on erityisesti Maunula-talon toiminta. Tavoitteena on opiston roolin kehittäminen kuntalaisten omaehtoisen toiminnan mahdollistajana. Lisäksi tavoitteena on opiston henkilökunnan osallistamisosaamisen lisääminen sekä tuntiopettajien osallistaminen opiston toiminnan kehittämiseen. Opiston esittävien ryhmiä pyritään jalkauttamaan uudenlaisiin esitysympäristöihin

Työväenopisto kehittää opetusta ja opetusmenetelmiä, jotka edistävät itseilmaisua ja korostavat ryhmän merkitystä opetuksessa ja oppimisessa. Lisäksi kehitetään kurssitarjontaa, joka tukee itseilmaisua joko oppiaineen kautta tai pedagogisin menetelmin eri oppiaineissa sekä järjestetään aiheen mukaista koulutusta opettajille

Suomenkielisen työväenopiston Suomi 100–juhlavuoden teemana on Metsä ja Suomi - eri aineiden kautta toteutettuna. Eri oppiaineissa järjestetään yksittäisiä kursseja ja luentoja Suomi 100 vuotta -teemalla.

Helsingiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat ja terveyserot kaventuvat.

Varhaiskasvatuksessa vaikutetaan lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin huolehtimalla ulkoilun, liikunnan, ravinnon ja levon tasapainosta. Helsingissä noudatetaan valtakunnallisia Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia (2016). Varhaiskasvatuksessa huolehditaan yhdessä lasten vanhempien kanssa siitä, että lapsilla on riittävä päivittäinen mahdollisuus aktiiviseen liikkumiseen. Toimintaa suunnitellaan ja arvioidaan osana varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmaa yhdessä lasten ja vanhempien kanssa. Monipuolisessa liikkumisessa luonto ja muu liikkumista edistävä toimintaympäristö on kiinteänä osana arkea. Yhteistyötä tehdään kaupungin muiden toimijoiden sekä alueen järjestöjen kanssa.

Oppilaita motivoidaan monipuoliseen liikuntaan koulupäivien aikana ja niiden jälkeen. Koulupäivien liikunnallisuutta lisätään ja oppimisympäristöjä kehitetään toiminnallisemmaksi. Liikkuva koulu –toimintamalli vakiinnutetaan Helsingissä kaikkiin kouluihin. Opetustoimi ja liikuntatoimi yhdessä Lähiörahasto- ja Lähiöprojektihankkeiden kanssa kehittävät koulujen pihoja osaksi alueen lähiliikuntapaikkoja. Päivittäisen liikunnan lisäämisellä vaikutetaan oppilaiden terveyteen ja hyvinvointiin.

Kaupungin Lihavuuden ehkäisyn ja hoidon -toimenpideohjelmaan liittyen opiskelijoita motivoidaan ja osallistetaan terveellisiin ruokailutottumuksiin. Nuoret pääsevät vastuullisesti vaikuttamaan oppilaitosten ruokapalvelun kehittämiseen osallistumalla ravintolatoimikuntien toimintaan.

Vapaa sivistystyö vaikuttaa niin kurssilaisten fyysiseen kuin psyykkiseenkin terveyteen. Opiston toiminta luo sekä henkistä pääomaa että sosiaalisia verkostoja, mikä on erityisen tärkeää senioreille ja maahanmuuttajille. Helsingissä ei ole tarjolla muuta vastaavaa toimintaa ruotsin kielellä yhtä edulliseen hintaan kuin ruotsinkielisellä työväenopistolla. Tämä on tärkeää, jotta kaupunki voisi olla strategian mukaisesti toimiva myös ruotsin kielellä.

Elinvoimainen Helsinki

Kansainvälisesti tunnettu ja vetovoimainen kaupunki

Oppilas- ja opiskelijaliikkuvuus, leirikoulut, työssä oppimisjaksot, hanketoiminta, osallistuminen kilpailutoimintaan, kotikansainvälisyys sekä vierailukoulutoiminta ovat koulujen ja oppilaitosten arkipäivää. Monimuotoinen Helsinki on kansainvälinen oppimisympäristö. Toimintaa tukee ulkopuolisten rahoitusinstrumenttien tehokas hyödyntäminen. Eri koulutusasteen kouluja ja oppilaitoksia kannustetaan kansainvälisyyteen niiden toimintaan sopivalla tavalla.

Kansainvälisyyden päätavoitteena on tukea oppilaiden osaamista ja vahvistaa yhteistyövalmiuksia, vuorovaikutus- ja työelämätaitoja globalisoituvassa toimintaympäristössä. Tämän päivän oppija on kilpailukykyisen Helsingin tuleva osaaja.

Koulujen uuden opetussuunnitelman mukaiset kieliohjelmat otetaan käyttöön syksyllä 2016. Kielitarjonta on monipuolistunut ja tarjonta lisääntynyt, mikä tukee kaupungin elinkeinoelämän tarpeita.

Kulttuurista iloa ja vetovoimaa

Varhaiskasvatuksessa tehdään kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä kaupungin eri toimijoiden kanssa. Lapset luovat omalta osaltaan kaupunkikulttuuria ja saavat kuulua ja näkyä.

Yhteistyössä Helsingin kulttuurikeskuksen kanssa päiväkoteihin ja leikkipuistoihin palkataan taiteilijoita toteuttamaan lasten ja henkilökunnan kanssa uusia kulttuuri- ja taidekasvatuksen muotoja. Tarkoituksena on kehittää varhaiskasvatuksen taidekasvatusmenetelmiä, lisätä henkilöstön taidekasvatusosaamista sekä edistää taitelijoiden työllistymistä.

Muita varhaiskasvatustoimen yhteistyökumppaneita ovat nykytaiteen museo Kiasma, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, Helsingin yliopisto, Korkeasaari sekä useat alueelliset toimijat.

Yhteistyö kaupunginkirjaston kanssa tiivistyy toiminnallisena tavoitteena vuonna 2017 olevan Suomi 100 Suuri Lukuseikkailu -hankkeen myötä. Jokaisessa varhaiskasvatuksen toimipisteessä järjestetään lapsille ja perheille 1–2 tapahtumaa vuoden 2017 aikana. Hankkeessa on erityisesti tarkoitus tuoda esille suomalaisten lastenkirjallisuuden klassikoiden asemaa.

Kulttuurilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö on monipuolista. Kulttuuria tuodaan koulupäiviin ja koulujen iltapäiviin. Helsingin eri osissa toimivia yksiköjä hyödynnetään alueellisesti ja alueellisten rakenteiden vahvistamisen kautta lisätään vuorovaikutusta koulujen ja laitosten välillä.

Osaavien ihmisten kaupunki

Perusopetuksessa tarjotaan laadukas ja turvallinen lähikoulu. Lähikoulun vetovoimaisuutta kehitetään. Ruotsinkielisten varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden saamiseen turvataan tasapuoliset mahdollisuudet joka puolella Helsinkiä. Erilaiset oppimistarpeet huomioidaan opetusjärjestelyissä.

Koulut ottavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat huomioon kaikessa toiminnassaan. Sukupuolten tasa-arvon edistämisen strategian mukaisesti sukupuolinäkökulmaa valtavirtaistetaan sisällyttämällä sukupuolinäkökulma kaikkeen toimintaan. Erityisesti kannustetaan tyttöjä ja poikia tutustumaan oppiaineisiin, jotka ovat aiemmin ajateltu vastakkaisen sukupuolen pääasiallisiksi kiinnostuksen kohteiksi. Kodin ja koulun yhteistyön malleja monipuolistetaan ja osallisuutta vahvistetaan.

Kunta-, koulu- ja oppilaitoskohtaiset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2016. Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen tavoitteina on luoda paremmat edellytykset koulun kasvatustyölle, kaikkien oppilaiden mielekkäälle oppimiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Helsingissä peruskoulut toteuttavat inklusiivisen koulun periaatetta, mikä näkyy sekä valmistavan opetuksen että erityisopetuksen rakenteellisina muutoksina. Opettajien osaamista lisätään varsinkin ilmiöpohjaisen opiskelun, tulevaisuudessa tarvittavan osaamisen ja digitalisaation alueilla.

Kaikille peruskoulun päättävälle pyritään turvaamaan peruskoulun päättäminen sekä sijoittuminen ja kiinnittyminen toisen asteen koulutukseen.

Työväenopistot antavat kaupungin asukkaille mahdollisuuden oppia uusia taitoja ja valmiuksia sekä kotoutua suomen ja ruotsin kielellä. Opistot tarjoavat kokemuksia ja yhteisöllisyyttä osallistujien taustoista riippumatta. Alhaisten kurssimaksujen ansiosta kaikkien on mahdollista osallistua opiston toimintaan.

Toimiva Helsinki

Vireät ja vastuulliset varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteisenä tavoitteena on, että lapsella on hyvä koulun aloitus. Käytännön esiopetustyö uudistuu. Vuoden 2016 aikana otettiin käyttöön Helsingin uusi esiopetuksen opetussuunnitelma. Samalla otettiin käyttöön rakenteeltaan uudistettu toimipistekohtainen esiopetuksen toimintasuunnitelma, jonka sisältö ja arviointiosio vastaavat uusia esiopetuksen tavoitteita. Vuoden 2017 aikana koulut ja päiväkodit laativat yhteistyösuunnitelmansa uusia opetussuunnitelmia noudattaen.

Helsingin yliopiston kanssa jatketaan yhteistyötä ja kehitetään päiväkotia Franzenian yhteydessä varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä, oppimismenetelmiä ja järjestetään pajatoimintaa laajemmin lapsille ja henkilöstölle.

Vuosina 2015 ja 2016 toteutetussa Oivalluksia eskarista! – monilukutaitoa ja mobiilia oppimista edistämässä -hankkeessa esiopetuksessa kehitettyjä pedagogisten digivälineiden käytön malleja hyödynnetään varhaiskasvatuksessa. Soveltuvien ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisien osin lisätään tieto- ja viestintätekniikan käyttöä myös nuorempien lasten toiminnassa.

Helsingin varhaiskasvatus on mukana Helsingin yliopiston ja kuntien yhteisessä varhaiskasvatuksen laadun arviointivälineen kehittämishankkeessa. Hankkeeseen osallistuu Helsingin lisäksi yksitoista erikokoista kuntaa mukaan lukien Espoo ja Vantaa. Kehittävän arvioinnin menetelmällä saadaan tietoa toteutuvan toiminnan laadusta ja kehittämistarpeista. Arviointi toteutetaan lastentarhanopettajien tekemän strukturoidun vertaishavainnoinnin pohjalta. Havainnoijiksi koulutetaan hankkeen ensimmäisessä vaiheessa 26 lastentarhanopettajaa. Hankkeeseen on varattu talousarviossa määrärahaa.

Kaupungin toiminta on kestävä, vaikuttavaa ja tehokasta

Toimiala hillitsee ilmastonmuutosta vuosittain asetettavilla ympäristö ja energian-säästötavoitteilla. Osallisuuden vahvistaminen varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa tukee kaupungin kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista.

Tasapainoinen talous ja hyvä johtaminen

Talous tasapainottuu ja tuottavuus paranee

Varhaiskasvatuspalveluiden tarvetta ja paikkojen riittävyyttä seurataan säännöllisesti alue- ja kaupunkitasolla, jolloin voidaan huomioida alueiden palvelutarpeet ja taloudellisten resurssien riittävyys. Uudishankkeet, sekä päiväkodit että leikkipuistot, toteutetaan tilakonseptien mukaisesti. Päiväkotihankkeet toteutetaan keskittämällä toimintaa isompiin yksiköihin, 100–200 lasta, kuitenkin niin, että isompien päiväkotien saavutettavuus on arvioitu siten, että varhaiskasvatuspalvelut lähipalveluina voidaan turvata. Kaupunginvaltuuston 13.11.2013 päättämään talousarvioon on kirjattu, että varhaiskasvatuksen tilavaatimusta tarkastetaan 9 neliöstä 8 neliöön uusissa tiloissa ja olemassa olevissa tiloissa, joissa se on toiminnallisesti mahdollista.

Tuottavuutta parannetaan palvelujen toimintatapoja tehostamalla. Lisäksi tuottavuutta parannetaan monihallintokuntaista yhteistyötä kehittämällä ja lisäämällä. Päiväkotien, leikkipuistotoiminnan,

koulujen ja oppilaitosten budjetointia kehitetään ja talousosaamista lisätään. Talouden raportointia ja toiminnan yksikkökustannusten seuranta kehitetään.

Palveluverkon kehittämistyötä tehdään poikkihallinnollisesti yhteistyössä tilakeskuksen, tietokeskuksen ja kaavoittajan sekä kaupunkisuunnittelun kanssa. Tavoitteena on varhaiskasvatuksen ja opetustilojen tehokas, tarkoituksenmukainen ja monipuolinen käyttö. Tilojen käytön suunnittelussa otetaan huomioon toimintaympäristön digitalisoituminen ja teknologian joustava käyttö. Toimialan tilojen käytössä noudatetaan Helsingin kaupungin strategiaohjelmaa.

Palveluverkon muutostarvetta arvioidaan säännöllisesti uusien väestöennusteiden perusteella huomioiden lähipalveluiden saatavuus ja koulutuspoliittiset tavoitteet. Tarkastelussa ovat mukana sekä kaupungin, valtion että yksityisten palveluiden tuottajat.

Palveluverkkoprosessia tehdään osallistavasti. Henkilöstö, huoltajat ja alueen asukkaat otetaan mukaan suunnitteluun alusta lähtien. Palvelumuotoilun avulla pyritään luomaan osallistava ja sitouttava prosessi, johon eri osapuolet voivat vaikuttaa. Kehitetään Maunula-talon toimintaa toimialojen välisenä pilottina.

Taitava johtaminen ja osaava henkilöstö

Laadukkaiden kasvatuksen ja koulutuksen palvelujen tuottamisen kannalta välttämätön edellytys on ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö. Toimialan henkilöstöstä suurin osa on opettajia sekä hoito- ja kasvatushenkilökuntaa. Strategiakaudella tavoitteena on edelleen nostaa kelpoisen opettaja sekä hoito- ja kasvatushenkilökunnan osuutta. Vakinaisen henkilöstön palvelussuhteet turvataan palveluverkko- ja organisaatiomuutoksissa kaupungin linjausten mukaisesti. Tämä edellyttää henkilöstöltä valmiutta siirtyä toimipaikasta ja tarvittaessa tehtävästä toiseen. Tavoitteena on, että maahanmuuttajien osuus henkilöstöstä lähenee heidän osuuttaan väestöstä.

Toimiala huolehtii henkilöstön työhyvinvoinnista ja edistää jatkuvaa kehittymistä. Johtajuutta ja urakehitystä tuetaan koulutuksin ja esimiesvalmennuksin. Johtamistapoja ja prosessien johtamista tehostetaan. Johtamista seurataan esimiesarvioinnein säännöllisesti. Henkilöstön osaamista maahanmuuttajien kohtaamisessa vahvistetaan.

Ennakoivilla toimenpiteillä kuten varhaisella puuttumisella ja uusilla toimintamalleilla varmistetaan, että sairauspoissaolojen määrä laskee edelleen. Varhaiskasvatuksen sairauspoissaolot ovat viime vuodesta hiukan alentuneet, mutta ne ovat edelleen kaupungin keskiarvoa korkeammat. Hyvällä työkykyjohtamisella voidaan vaikuttaa henkilöstön hyvinvoinnin parantumiseen ja sairauspoissaolojen vähentymiseen. Sujuva arki tukee työkykyä työuran kaikissa vaiheissa.

Sisäilmatoimintamallia käytetään tehokkaasti. Koulujen ja oppilaitosten osa-alueiden hallintaan panostetaan.

Digitalisaation mahdollistama toimintakulttuurin muutos edellyttää systemaattista muutosjohtamista. Esimiesten muutosjohtamisen taitoa vahvistetaan valmennusohjelmalla ja yhteisissä kehittämisseminaareissa. Muutoksen johtaminen viedään olemassa oleviin rakenteisiin ja prosesseihin. Toimintakulttuurin muutos edellyttää koko toimialan johtamisen uudistamista, mitä edistetään hallinnon uusien toimintatapojen käyttöönotolla. Johtamisessa korostuvat verkostojohtamisen ja henkilöstöjohtamisen taidot. Verkostojohtamista kehitetään myös toimialojen välisessä yhteistyössä (esim. lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisissa rakenteissa sekä Ohjaamo Helsingissä).

Jaetun johtajuuden toteutumista vahvistetaan koulutuksella ja kehityskeskusteluissa. Hyviä käytänteitä levitetään systemaattisesti. Jaetun johtajuuden kautta henkilöstö osallistetaan entistä vahvemmin toiminnan kehittämiseen. Koulujen yhdistymisten kautta koulujen koko kasvaa ja muuttaa koulujen johtamisrakenteita.

Demokratia ja osallisuus

Osallistava Helsinki

Lasten osallisuutta lisääviä menetelmiä leikki- ja toimintaympäristössä lisätään ja kehittämistyötä jatketaan.

Toimintaympäristöjen kehittäminen on osa kärkihankkeena olevaa varhaiskasvatuksen uudistamistyötä ja tavoitteena on, että lapset voivat oppia ja toimia aiempaa monipuolisemmissa ympäristöissä, joiden suunnitteluun he pääsevät itse vaikuttamaan.

Varhaiskasvatuksessa yhtenä keskeisenä toimintatapana on kehittää vuorovaikutusta asiakkaiden ja alueen asiakkaiden kanssa. Talousarvovuoden 2017 aikana arvioidaan maahanmuuttajavanhempien osallistumista.

Vuonna 2017 jatketaan lastenneuvolan kanssa yhdessä Hyve4-mallin mukaisia terveystarkastuksia, joissa lasten osallisuuteen ja hyvinvointiin keskittyvät kysymykset lapselle ovat osa mallin kokonaisuutta.

Nuorten kasvua aktiivisiksi kaupunkilaisiksi tuetaan vahvistamalla nuorten osallistumis- ja vaikuttamis-mahdollisuuksia sekä toimintaedellytyksiä. Oppilaiden osallisuutta lisätään koulun ja oppilaitoksen toiminnan vuosittaisessa suunnittelussa sekä opetuksen toteuttamisessa ja arvioinnissa. Koulut ovat aktiivisesti mukana Ruuti-toiminnassa ja kulttuuri ja vapaa-aikatoimialan kanssa toteutetaan osallistavaa budjetointia.

Perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta oppimisessa. Digitaalisuutta ja uutta teknologiaa käytetään oppilaiden osallisuuden ja motivaation edistämiseksi.

Koulujen oppimisympäristöjä kehitetään kohti avointa oppimista. Kouluhenkilöstön osaamista vahvistetaan digitaalisuuden hyödyntämisessä opetuksessa ja oppimisessa. Opetussuunnitelman uudet perusteet velvoittavat kaikkia kouluja teknologian käyttöön opetuksessa. Tämä otetaan huomioon osaamisen kehittämisessä.

Alueellisia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään sekä niitä koskevia menetelmiä parannetaan.

Vanhempien osallistamista ja vanhemmuuden tukemista edistetään erilaisin tukimuodoin. Tasa-arvohankkeissa kehitetään uudenlaisia toimintamuotoja, joilla vahvistetaan erityisesti maahanmuuttajataustaisten vanhempien, erityisesti äitien, osallisuutta. Toimitiloja avataan asukkaiden ja kolmannen sektorin käyttöön nykyistä enemmän.

Toisen asteen koulutuksessa opiskelijat osallistetaan aktiivisiksi toimijoiksi oppimisprosessissa. Tietoteknologian ja digitaalisuuden käyttö oppimisen ja opiskelun työkaluna muodostaa opiskelijalle henkilökohtaisen, opiskelijälähtöisen oppimisympäristön, sekä alustan yhteisölliseen oppimiseen. Aktiivipolku-opinnot muodostuvat opiskelijoiden osallistumisesta ja vaikuttamisesta oppilaitoksen ja yhteiskunnan eri toimintoihin. Opetuksessa hyödynnetään nykyaikaista tieto- ja viestintäteknologiaa yhteisöllisesti.

Tietojärjestelmien ja sähköisten palvelujen kehittämisessä huomioidaan tarpeet lisätä asiakas- ja käyttäjälähtöisiä palveluita vuorovaikutteisuuden ja osallisuuden lisäämiseksi.

Digitaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi pidetään huolta siitä, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus saavuttaa tulevaisuuden jatko-opintojen, työelämän ja aktiivisena kansalaisena toimimisen vaatimat tietoteknologian ja tiedonkäsittelyn taidot.

Koulujen ja oppilaitosten johtokunnat toimivat edustuksellisen demokratian välineinä. Johtokunnat päättävät koulujen ja oppilaitosten vuosittaiset talousarvion käyttösuunnitelmat. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijat osallistuvat eri aloilla ammatillisten neuvottelukuntien ja

opiskelu-oikeustoimikunnan työskentelyyn. Oppilaskunnalle kohdennetaan koulukohtainen kehittämisraha, jonka käytön suunnittelusta ja toteutuksesta oppilaskunta vastaa.

Varhaiskasvatuksen kärkihankkeet vuonna 2017

1. Varhaiskasvatus uudistuu.

Opetushallitus päätti käytännön varhaiskasvatusta ohjaavan normimuotoisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjan lokakuussa 2016. Tämän pohjalta Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma uudistetaan siten, että uusi varhaiskasvatussuunnitelma on valmis kevään 2017 aikana ja se on hyväksytty ja otettu käyttöön 1.8.2017 mennessä. Helsingin uusi varhaiskasvatus-suunnitelma laaditaan henkilöstöä, lapsen huoltajia ja lapsia osallistaen.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään varhaiskasvatuksen toteuttamisen periaatteet sekä pedagogiset ratkaisut ja se on tärkein toiminnan sisältöä ohjaava asiakirja. Uudistuvan varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi henkilöstöltä vaaditaan uudenlaista osaamista, mikä tulee ottaa huomioon henkilöstön osaamisen kehittämisen suunnitelmassa sekä täydennyskoulutuksessa. Tavoitteena on laatia Helsinkiin sellainen asiakirja, joka ohjaa mahdollisimman hyvin yksiköiden toimintaa. Uudistuksen myötä yksikkökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista luovutaan ja ne korvataan toimintakausittain laadittavilla toimintasuunnitelmilla, joissa kuvataan kunkin yksikön toiminnan periaatteet, painotukset, toimintatavat ja oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen kunkin toimikauden osalta. Varhaiskasvatussuunnitelma, esiopetuksen opetussuunnitelma ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva suunnitelma ohjaavat sisällöllisesti toimintaa.

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee näkymään tieto- ja viestintätekniikan aiempaa laajempi hyödyntäminen. Siinä huomioidaan myös lasten liikkumiseen liittyvät tavoitteet sekä yhteistyökumppanien rooli varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Varhaiskasvatusta kehitetään yhteistyössä perusopetuksen, lapsiperheiden palvelujen sekä kulttuuri- ja liikuntatoimijoiden kanssa. Neuvolan kanssa yhteistyössä toteutettu Hyve4-prosessi tuottaa lapsista paljon tietoa, jota voidaan hyödyntää toiminnan järjestämisessä sekä kasvun, kehityksen ja oppimisen riskitekijöiden huomioimisessa ja myöhempien ongelmien ennaltaehkäisemisessä.

2. Varhaiskasvatuksen digiohjelma

Kaupunginhallituksen antamissa talousarvioehdotuksen 2017 valmistelua ohjaavissa kannanotoissa on todettu, että toteutetaan varhaiskasvatuksen keväällä 2016 valmistuneen digisuunnitelman mukaisesti hankkeita, joiden tavoitteena on digitalisoida varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä pedagogisesti perustellussa laajuudessa. Tarkoituksena on hakea toimivia ratkaisuja kodin ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välisen sähköisen viestinnän ja vuorovaikutteisten suunnitelmien saamiseksi käyttöön lyhyellä aikavälillä. Lisäksi varhaiskasvatuksen työaikasuunnittelujärjestelmän sekä asiakastieto-järjestelmän, varhaiskasvatukseen hakemisen ja asiakasohjauksen ajantasaistamisen tai mahdollisen uusimisen suunnittelu aloitetaan. Kaikissa teknisissä hankinnoissa haetaan mahdollisuuksien mukaan avoimia rajapintoja käyttäviä ratkaisuja.

Digikehittämisen lähtökohtana on lapsi toiminnan keskiössä. Digitaalista pedagogiikkaa kehitetään lapsen oppimisen näkökulmasta ja siinä panostetaan uuden teknologian käyttöön-ottoon kasvatustyössä ja siihen liittyvään pedagogisen osaamisen kehittämiseen. Keskeisimpiä asioita ovat langattoman verkon rakentaminen ja samalla pedagogisen verkon käytön mahdollistaminen varhaiskasvatuksen myöhemmin valituissa toimipisteissä. Lisäksi muita osa-alueita ovat digitalisaation vaikutus asiakaspalveluun, perheiden osallisuuteen, henkilöstöön ja uudistamisen johtamiseen. Suunnittelussa huomioidaan opetustoimen digitalisaatio-ohjelma ja kehittämistyötä tehdään yhdessä opetustoimen ja kaupunginkanslian kanssa. Tavoitteena on yhteisen tiedon tuottaminen verkossa ja verkostoissa.

Haasteena henkilöstölle digitaalisessa ympäristössä toimimiseen on työprosessien muuttuminen, vanhasta työskentelytavasta luopuminen ja uuden omaksuminen organisaation kaikilla tasoilla.

Tuen saaminen henkilöstölle toiminnan muutokseen sekä toimivan ja monikanavaisen ohjeistuksen luominen on merkittävä osa digisuunnitelmaa ja sen kehittämiseen liittyvää työtä.

Talousarvioehdotuksen lapsivaikutukset ja vaikutukset terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen

Monipuoliset, perheiden tilanteisiin ja lasten tarpeisiin vastaavat varhaiskasvatuspalvelut antavat lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet osallisuuteen, kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Lähipalveluna varhaiskasvatuspalvelut vaikuttavat ratkaisevalla tavalla palvelujen piirissä olevien lasten ja heidän perheidensä hyvinvointiin ja tätä kautta terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.

Päivähoitoyksiköissä, perhepäivähoidossa ja leikkipuistoissa tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa monenlaisissa tapahtumissa. Alueen asukkaiden, eri toimijoiden ja esimerkiksi sukupolvien välinen yhteistyö tuo virkistystä molemmille osapuolille. Yhteinen alueellinen toiminta luo hyvinvointia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Varhaiskasvatuksen keskeisenä tavoitteena on jokaisen lapsen suotuisan kasvun edistäminen. Varhaisen tuen tarpeessa olevien lasten löytämiseksi käytetään varhaiskasvatuksessa seuraavia toimenpiteitä:

Neuvola ja hammastarkastus päiväkodissa –toimintamallia 4-vuotiaiden lasten laajennettua terveystarkastusta varhaiskasvatuksessa, joka sisältää myös lasten haastattelun.

Terveystietojen ja hyvinvoinnin laitoksen laatima Luo luottamusta – suojele lasta -verkkokoulutus ja opas lastensuojeluilmoitusvelvollisille vakiinnutetaan osaksi henkilöstön ja esimiesten täydennyskoulutusta vuoden 2017 aikana.

Laadukas varhaiskasvatustoiminta muodostuu päivittäisestä sisä- ja ulkotiloissa tapahtuvasta toiminnasta. Ulkoilun, liikunnan, ravinnon ja levon tasapaino antaa osaltaan perustan terveellisille elämäntavoille ja hyvinvoinnille. Yhdessä lasten vanhempien kanssa huolehditaan lapselle riittävät päivittäiset liikkumisen mahdollisuudet.

Toimintatilat ovat sellaiset, että lapsilla ja henkilöstöllä on käytössään terveelliset ja turvalliset tilat. Huonokuntoisissa kiinteistöissä toimivista päiväkodeista tai ryhmäperhepäiväkodeista pyritään luopumaan silloin, kun se on palvelutarpeen näkökulmasta mahdollista.

Toimialan henkilöstösuunnitelma 2017–2019

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstö muodostuu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön sekä kaikkia näitä tuottavien ruotsinkielisten palvelujen henkilöstöstä sekä toimialan hallinnosta.

Toimialan henkilöstömäärä on yhteensä noin 12 600 henkilöä. Suurimmat henkilöstöryhmät ovat 31.12.2016 tarkastetun tilanteen mukaan yleissivistävän koulutuksen opettajat (4 090 henkilöä), lastenhoitajat (2 996 henkilöä), lastentarhanopettajat (1 876 henkilöä), ammatillisen koulutuksen opettajat (785 henkilöä), koulunkäyntiavustajat (397 henkilöä), erityisavustajat (231 henkilöä), oppilashuoltohenkilöstö (211 henkilöä) ja ohjaajat (206 henkilöä). Vapaassa sivistystyössä toimii noin 50 päätoimista opettajaa tai koulutussuunnittelijaa. Toimialan määräaikaisen henkilöstön osuus oli noin 20 %. Työväenopistoissa on noin 1 200 tuntiopettajaa opettaa yhteensä noin 105 000 opetustuntia, 85 % opetuksesta. Hallinto- ja tukipalvelujen henkilöstömäärä on tällä hetkellä noin 470.

Lähtövaihtuvuus oli noin 5 %, josta eläköitymisen osuus oli hieman alle puolet. Eläkeiän saavuttaa seuraavien kymmenen vuoden aikana noin 1 400 henkilöä. Heistä suhteellisen suuri osuus on varhaiskasvatuksen johto- ja esimiestehtävissä toimivia, ammatillisen koulutuksen opettajia sekä hallinnon henkilöstöä.

Varhaiskasvatuslain ja lasten päivähoidosta annetun asetuksen mukaisen mitoituksen piirissä ovat välittömästi päiväkotien ja perhepäivähoidon hoito-, kasvatusta- ja opetushenkilöstö sekä lapsen tuen henkilöstö ja välillisesti myös palveluesimiehet sekä siivoushenkilöstö. Yhteensä nämä ryhmät muodostavat yli 90 % koko varhaiskasvatuksen henkilöstöstä.

Uusien kokopäivähoidolle vaihtoehtoisten palvelujen, kuten kerhojen ja osa-päiväryhmien, määrän lisääminen vuosina 2016–2017 saattaa hieman lisätä henkilöstömäärää. Leikkipuistotoiminnan henkilöstömäärä pysyy vuoden 2016 tasolla.

Oppilas- ja opiskelijamäärän kasvusta johtuen suomenkielisen ja ruotsinkielisen perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen opettajatarve kasvaa. Maahanmuuttajien kotouttamisen tehostaminen vaikuttaa myös opiskelijamäärien kasvuun. Tästä johtuen suunnitelmakaudella esitetään perustettavaksi uusia opettajan virkoja. Lisäksi palkataan oppilas- ja opiskelijamäärien kasvun edellyttämä määrä päätoimisia ja sivutoimisia tuntiopettajia huomioiden kuitenkin kaupungin tuottavuustavoite.

Varhaiskasvatuksessa lasten määrän arvioidaan kasvavan, mikä edellyttää vastaavasti henkilöstön lisäystä hoito- ja kasvatustehtäviin ottaen kuitenkin huomioon lainsäädännön muutokset ja kaupungin periaatteet mitoituksen suhteen.

Opetushenkilöstön osaamista kehitetään Helsingin kaupungin opetuksen digitalisaatio- ohjelman (2016 – 2019) tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on kehittää opettajien pedagogista ja digitaalista osaamista sekä rehtoreiden pedagogista- ja muutosjohtajuutta. Erityisesti panostetaan henkilöstön osaamisen johtamiseen. Henkilöstön osaamista kehitetään tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti. Vuosittain laaditaan henkilöstön kanssa osaamisen kehittämissuunnitelma. Suunnitelmaa päivitettäessä otetaan huomioon käytännön toiminta päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa sekä työnantajan ja henkilöstön näkökulmat.

Toimiala osallistuu kaupungin henkilöstöjohtamisen prosessien kehittämiseen sekä HR-järjestelmän toimeenpanoon. Eläkkeelle siirtymisten ja rekrytointien yhteydessä arvioidaan kunkin tehtävän osalta henkilöstötarpeet, tehtävien kehittämistarpeet ja osaamistarpeet.

Työhyvinvoinnin osalta kehitetään turvallisuuden hallintaa, jalkautetaan työhyvinvointiprosesseja ja selkeytetään viestintää. Tuetaan henkilöstöä työn ja omien voimavarojen hallinnassa sekä toimintakulttuurimuutoksissa. Kehitetään sisäilma-asioiden käsittelyä ja parannetaan siihen liittyvää viestintää. Työhyvinvoinnin toimintasuunnitelmaa päivitetään vuosittain ja tarkennetaan mittareita tarvittaessa.

Edistetään turvallisuusjohtamista ja turvallisuustietoisuutta sekä kehitetään turvallisuuskulttuuria.

Toteutetaan Helsingin kaupungin tasa-arvosuunnitelmaa. Naisjohtajia on lukumääräisesti enemmistö koulujen ja oppilaitosten johdosta. Toimiala seuraa palkkakartoitusten avulla tasa-arvoisen palkkauksen toteutumista. Työelämän joustoihin suhtaudutaan kannustavasti.

Toimialan tilankäyttösuunnitelma 2017–2026

Palveluverkon kehittämisellä on mahdollista hillitä toimipisteiden lukumäärän kasvua.

Palveluverkkoa kehitetään kaupunginhallituksen maaliskuussa 2015 päättämien linjauksien ja tavoitteiden mukaisesti. Koulujen ja oppilaitosten tilamitoitusta, suunnittelua ja käytäntöä ohjaavat myös Opetushallituksen suositukset perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa. Päivähoidon tilojen suunnittelussa noudatetaan ympäristökeskuksen ohjeita ja varhaiskasvatoimen suunnittelu- ja mitoitusperiaatteita.

Tavoitteena on, että tilat ovat tehokkaassa käytössä. Ylimääräisistä tiloista luovutaan alueilla, joissa oppilasmäärä laskee pysyvästi. Uusilla ja kasvavan oppilasmäärän alueilla huolehditaan palvelujen oikea-aikaisesta toteutuksesta. Perusparannusten yhteydessä tarvittavien väistötilojen käyttö ja kustannukset optimoidaan käyttämällä samoja väistötiloja useiden lähekkäin sijaitsevien korjauskohteiden tarpeisiin.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen arvioitu tilamäärän muutos vuosina 2016–2026 on 6,9 %, kun samanaikaisesti väestönkasvun arvioidaan olevan jopa 13–15 %. Tämä on haastava palvelutarpeen näkökulmasta.

Tilankäyttöohjelman mukaan suunnitelmakaudella 2017 - 2026 opetuskäytössä olevien tilojen käyttö tehostuu. Yleissivistävän koulutuksen ja ruotsinkielisen päivähoiton hyötyneliömäärän asiakasta kohden (h²/opp.) arvioidaan laskevan vuoden 2015 tasosta 11,98 h²/opp. ollen vuonna 2026 keskimäärin 10,5 h²/opp. Ammatillisen koulutuksen osalta vastaava vuoden 2015 tunnusluku on 20,09 h²/opp. ja sen arvioidaan olevan vuonna 2026 keskimäärin 16 h²/opp.

Perusparannuksien vuokria nostavasta vaikutuksesta johtuen vuokramenojen ennakoidaan kuitenkin edelleen kasvavan suunnitelmakaudella 2017 - 2019. Tilankäytön tehostuminen tilankäyttöohjelman mukaisesti edellyttää erillisiä päätöksiä tiloista luopumisesta ja koulujen hallinnollisista yhdistämisistä. Palveluverkon joustamattomuus palvelutarpeiden muutosten mukaisesti johtaa tehottomaan resurssien käyttämiseen: tilakustannuksien kasvu vähentää palvelujen järjestämisen resursseja.

Uusi opetussuunnitelma ja oppimisen digitalisaatio mahdollistavat uudenlaisen ja tehokkaamman koulurakennuksen ja ympäristön tilojen käytön. Tilankäyttöä tehostetaan suunnittelemalla joustavia ja muunneltavia tiloja ja käyttämällä ruokasali-, aula-, käytävä- sekä muita tiloja oppimisen tiloina. Toteutettavat muuntojoustavat opetustilat mahdollistavat luopumisen osasta nykyisiä tiloja. Tilatehokkuutta parannetaan myös oppilaspaikkoja lisäämällä.

Perusopetuksen palveluverkkotarkastelun avulla on voitu tehostaa koulutilojen käyttöä. Yhteishankkeissa voidaan yhteisillä keittiö-, ruokasali-, liikunta- ja hallinnon tiloilla tehostaa tilankäyttöä. Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa luovutaan pienistä ja haavoittuvista yksiköistä, tiivistetään nykyisiä tiloja sekä sijoitetaan toimintaa kaupungin omistamiin tiloihin. Ammatillisessa koulutuksessa opetusta keskitetään tulevaisuudessa Roihupellon ja Sturenkadun kampuksiin.

Koulu- ja oppilaitostilojen ilta- ja vapaa-ajankäyttöä lisätään pidentämällä tilojen varauskautta. Yhteistyössä kulttuuri ja vapaa-aikatoimialan ja tilakeskuksen kanssa on valmisteilla koulujen ja oppilaitosten liikuntatilojen vapaa-ajankäyttöä koskevan hallinnon siirto liikuntatoimelle 1.6.2017 lukien. Tavoitteena on lisätä koulutilojen käyttöä ja uusia tilojen vapaa-ajankäytön vuokraus- ja jakoperiaatteet sekä hinnoittelu. Koulu- ja oppilaitostilojen käyttöä muiden hallintokuntien kanssa lisätään. Tilasuunnittelussa ja kulunvalvonnassa huomioidaan muiden hallintokuntien käyttäjien tarpeet. Kaupunkitasolla yhteiskäytöllä saavutetaan kustannussäästöjä, kun hallintokuntien kokonaistilantarve vähenee.

Maunula-talon ensimmäisen käyttövuoden aikana vakiinnutetaan toimintatapoja ja yhteistyötä muiden toimialojen ja asukkaiden kanssa. Suomenkielinen työväenopisto luopuu kuvataidekeskus Hapen tiloista kesällä 2017 ja varmistaa näin toiminnan jatkumisen Oulunkylän tiloissa.

Ruotsinkielisen työväenopiston päärakennus Dagmarinkatu 3:ssa peruskorjataan huhtikuun 2016 ja heinäkuun 2017 välisenä aikana. Toiminta on siirretty Sturenkatu 2:een korjaustöiden ajaksi. Kyseiseksi ajaksi vuokrataan puutyöluokka Herttoniemessä sijaitsevasta koulusta. Korjauksen jälkeen pyrkimyksenä puolestaan on, ettei ruotsinkielisen työväenopiston päätoimitilojen eli Dagmarinkatu 3:n ja Itäkeskuksen Stoaan lisäksi tarvitsisi enää vuokrata muita tiloja.

Talousarvion vaikutus strategiaohjelman talousmittareiden edistämiseen

Toimialan talousarvioedistää strategiaohjelman talousmittarin "Helsingin muita korkeammat palvelujen yksikkökustannukset lähenevät muiden suurimpien kaupunkien keskiarvoa" – toteutumista hillitsemällä yksikkökustannusten nousua mm. tilankäyttöä tehostamalla, toimintatapojen ja oppimisympäristöjen kehittämällä sekä palvelujen digitalisoinnilla.

Varhaiskasvatuspalvelujen järjestämiseen liittyvät lainsäädännölliset muutokset, kuten mm. varhaiskasvatuslain voimaantulo, tuovat nousupaineita yksikköhintoihin ja siten kustannuksiin. Vuonna 2016 aloitettua osapäiväryhmätoiminnan lisäämistä jatketaan myös vuoden 2017 aikana.

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan palvelustrategiaa, jossa perheet voivat valita vaihtoehtoisista palvelumuodoista. Palvelutarve ja kaupungin talous ohjaavat vuosittain toiminnan järjestämistä.

Päivähoidon kuusikkoraportin mukaan kunnallisen päivähoidon kustannukset Helsingissä lasta kohden olivat vuonna 2014 keskimäärin 12 000 euroa vuodessa (Kuusikkokuntien keskiarvo 11 867). Kustannukset ovat laskeneet vuodesta 2013 (12 052 euroa) -0,4 %. Kustannukset lasta kohden ovat viimeisten vuosien aikana kasvaneet Helsingissä huomattavasti hitaammin kuin muissa suurissa kaupungeissa (kuusikkokunnat) keskimäärin, vaikka ne ovat vielä hieman suurimpien kaupunkien keskiarvoa korkeammat.

Helsingissä yksityinen varhaiskasvatus täydentää kunnan omaa palvelua tarjoten perheille valinnanmahdollisuuksia. Yksityisiä palveluntuottajia tuetaan yksityiseen varhaiskasvatukseen suunnatulla yksityisen päivähoidon tuen Helsinki-lisällä. Lisäksi vuodesta 2010 alkaen on tuettu lapsimäärän kasvun vuoksi uusia perustavia yksityisiä tuottajia käynnistämistuella, josta päätetään talousarviovuosittain.

Suomenkielinen työväenopisto on ottanut käyttöön tuottavuusmatriisin vuoden 2016 alusta alkaen. Yksikköhinta, strategisesti tärkeä ja syrjäytymistä ehkäisevän opetuksen määrä, asiakaspalaute, työhyvinvoinnin kehitys ja tilojen käyttöaste kuvaavat valtuuston strategiakauden tavoitteita. Talouden näkökulmasta erityisesti yksikköhinta ja tilojen käyttöaste kertovat toiminnan taloudellisuudesta.

Ruotsinkielisen työväenopiston pyrkii edelleen kasvattamaan opetusryhmien osallistujamääriä sekä tehostamaan ja uudistamaan markkinointia. Peruskorjauksen kustannukset aiheuttavat kuitenkin sen, ettei Ruotsinkielisen työväenopiston tarjoaman toiminnan nettohintaa lyhyellä tähtäimellä tarkasteltuna saada lähemmäs samalle palvelumuodolle kuin muissa suurissa kaupungeissa muodostuvaa hintaa.

Tietotekniikan hyödyntäminen ja sähköinen asiointi

Tietotekniikkaohjelman toteuttaminen

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan vuoden 2017 aikana Helsingin kaupungin tietotekniikkaohjelman mukaista tavoitetta lisätä sähköistä palvelua erityisesti lasten poissaolojen, loma-aikojen ja hoitotarpeiden ilmoittamiseksi. Lisäksi vuorovaikutteisia sähköisiä palveluja on tarkoitus lisätä siten, että varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelmat voidaan tehdä vanhempien kanssa yhdessä sähköisen järjestelmän kautta. Tietoturvallinen viestintä kodin ja varhaiskasvatuksen eri toimijoiden välillä on tarkoitus toteuttaa niin, että asiakastietojen, lasten kuvien, erilaisten tapahtumatietojen ja tiedotteiden lähettäminen sähköisesti tulee mahdolliseksi.

Vuoden 2017 aikana osallistutaan kaupunkiyhteisen portaali-järjestelmän kehittämiseen. Samalla tutkitaan mahdollisuutta liittyä kansalliseen palveluväylään.

Varhaiskasvatuksen digiohjelman toteuttaminen ja vision muodostaminen vuoteen 2020 on yksi varhaiskasvatuksen kärkihankkeista. Digitalisaatiohjelman toteuttamiseen on myönnetty vuoden 2017 talousarviossa käyttötalouden määrärahoihin 1,3 milj. euroa ja irtaimenomaisuuden perushankinnan määrärahoihin 0,5 milj. euroa. Vuoden 2016 aikana valmistuneessa digisuunnitelmassa linjataan tulevan opetus- ja varhaiskasvatustoimen digitaalisen toiminnan hankkeita. Ohjelma jakautuu neljään kokonaisuuteen: pedagogiikka, asiakaspalvelun kehittäminen sekä henkilöstön ja johtamisen digitaaliset välineet. Tavoitteena on uuden esiopetuksen opetussuunnitelman ja uuden varhaiskasvatussuunnitelman sisältöihin ja tavoitteisiin vastaaminen. Lisäksi tavoitteena on mm. määritellä varhaiskasvatuksen operatiivisen asiakastietojärjestelmän tulevaisuuden tarpeet. Lisäksi määritetään tarpeet ja mitoitukset tietoteknisille laitteille varhaiskasvatuksessa ja hankitaan laitteita pedagogiseen käyttöön vaihteittain taloussuunnitelma-kaudella 2017–2019.

Varhaiskasvatuksen uusi tilastointi- ja raportointijärjestelmä otetaan pääosin käyttöön vuoden 2017 aikana. Lisäksi aloitetaan talous- ja henkilöstötietojen integrointi raporttipohjiin. Tilastointi- ja raportointi-järjestelmä tulee korvaamaan nykyisen sosiaali- ja terveystoimialan ja varhaiskasvatuksen yhteisen järjestelmän ja yksinkertaistamaan sen arkkitehtuuria. Uudesta järjestelmästä saadaan jatkossa ajantasaisemmat raportit ja se mahdollistaa järjestelmän itsenäiskäytön sekä tulee vähentämään huomattavasti tilastomateriaalin oikeellisuuden

tarkistamiseen käytettyä aikaa. Tilastomalli tulee antamaan toiminnalle uusia työvälineitä johtamisen ja suunnittelun tueksi.

Opetuksen ja oppimisen uudistamisen edellytyksenä on toimiva infra. Ylioppilaskirjoitusten sähköistäminen edellyttää lukioissa toimivaa verkkoa sekä kannettavien tietokoneiden käyttöä opiskelijoilta ja opettajilta. Perusopetuksessa uusien opetussuunnitelmien myötä on tarjottava tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen jokaiselle oppijalle. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tulee tarjota lapsille tasavertaiset mahdollisuudet tutustua erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja peleihin. Näiden vaatimusten toteuttamiseksi tietotekniikkaohjelmassa laajennetaan edelleen langattoman verkon kattavuutta.

Tietotyövälinehankinnoissa kannettavat tietokoneet ja niiden tuen kehittäminen sekä teknologiaratkaisuissa pilvipalveluiden käytön kehittäminen ovat keskeisimmät kehitysasiat. Opettajat ja oppijat tarvitsevat pääsyn nopeaan langattomaan verkkoon myös omilla laitteillaan ja tätä kehitetään edelleen.

Digitaalisten tietovarantojen roolin vahvistaminen ja automaatioasteen nostaminen edellyttää kokonaisvaltaisen tietojärjestelmän määrittelyä. Tietojärjestelmä koostuu digitaalisesta oppimisympäristöstä, oppilas- ja opiskelijahallinnasta sekä opetuksen palveluista. Tietojärjestelmäkokonaisuuden on tuettava data-analytiikalla johtamista ja päätöksentekoa sekä oppimisen etenemisen seuranta ja yksilöllistämistä. Arkkitehtuurin kehittämisessä avointen rajapintojen määrittely valtakunnallisiin järjestelmiin, kuten valtakunnalliseen Todennetun osaamisen rekisteriin (TOR) on keskeinen vaatimus.

Myös innovatiivisten kokeilujen käynnistäminen käyttäjälähtöisesti ja iteratiivista mallia hyödyntäen auttaa löytämään ymmärrystä kehittämismahdollisuuksista. Kokeilut tuottavat sisältöä myös tulevaisuuden palvelumallien tai toimintatapojen kehittämiseen. Lisäksi selvitetään avoimen lähdekoodin valmisohjelmien ja kirjastojen käyttöä ja kehittäjäyhteistyön vahvistamista.

Opistot ovat viime vuosina työstäneet Cursor-kurssihallintaohjelmaa ja yhteistä Ilmonet-ilmoittautumis-portaalia yhteistyössä pääkaupunkiseudun kuntien kansalaisopistojen kanssa. Tavoitteena on yhden avoimen rajapinnan suunnittelu työväenopiston Cursor -järjestelmään vuodessa. Tarvittavia rajapintoja ovat kurssitarjonnan, tilojen varaamisen, johdon sähköisen työpöydän ja kaupungin tapahtumakalenterin rajapinnat. Lisäksi tavoitteena on info-tv-järjestelmän käyttöönotto yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Sähköisen asioinnin kehittämishankkeet

Varhaiskasvatuksen vuorovaikutteista sähköistä suunnitelmasovellusta kehitetään yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa. Suunnitelman avulla voidaan viestittää lasten vanhemmille päivähoidon tapahtumista ja kirjata yhdessä vanhempien kanssa lapsen hyvinvointiin ja varhaiskasvatuksen toteuttamiseen liittyviä olennaisia asioita lapsen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen oppimissuunnitelmiin. Kehittäminen aloitettiin vuoden 2016 aikana yhdellä varhaiskasvatusalueella ja laajennetaan arvioinnin myötä muille varhaiskasvatusalueille vuonna 2017.

Vuoden 2016 aikana koekäytettiin huoltajien ilmoitusten välittämistä sähköisesti suoraan asiakastieto-järjestelmään. Koekäytön perusteella tehdään jatkosuunnitelma, joka toteutetaan vuoden 2017 aikana.

Perhepäivähoidon sähköinen työaika-suunnittelu ja sitä tukeva lasten läsnäoloseuranta laajennetaan koskemaan kaikkia omassa kodissaan lapsia hoitavia perhepäivähoitajia ja kolmiperhepäivähoitajia. Samalla tutkitaan mahdollisuutta levittää läsnäoloseurannan järjestelmä vuorohoitoon ja sitä kautta muihin varhaiskasvatuksen toimipisteisiin.

Osana Neuvola päiväkodissa -hanketta mukaan tuleviin päiväkoteihin hankitaan langattomat lähiverkot sekä parannetaan muutoinkin tietoliikenneyhteyksiä sekä lähiverkkojen hallittavuutta vuoden 2017 aikana.

Sähköisten lomakkeiden käyttöönottoa jatketaan hyödyntämällä kaupunkiyhteistä asiointiportaalia. Kehittämishankkeissa jatketaan keskitetyn oppilas- ja opiskelijatietojärjestelmän kehittämistä tietojärjestelmän ja data-analytiikan teknisellä kuvauksella ja pilottisuunnittelulla. Matkalippueteuden hakemista sähköisesti kehitetään ja selvitetään myös sähköisen matkalipun kehittämistä yhdessä HSL:n kanssa. Opiskelijan työkaluna käytettävää oppimisen toteuttamisen ja dokumentoinnin sekä henkilökohtaisen oppimissuunnitelman tekemisen ja monimuotoisen oppimisen arvioinnin mahdollistavaa ePortfolion kehittämistä jatketaan. Myös sähköiset ylioppilaskirjoitukset ja niiden vaatimat tekniset ratkaisut vaativat jatkokehittämistä. Ahjon käytön laajentamista koulujen johtokuntien kokouksiin jatketaan. Iltapäivätoimintaan ilmoittautumisen sähköistä lomaketta kehitetään edelleen. Tilavarauksjärjestelmän hankinta sekä työajanseurantajärjestelmän laajentaminen ovat myös järjestelmäkehityksen hankkeita.

Työväenopistojen kurssihallintojärjestelmän vakiinnuttaminen ja kehittäminen jatkuu edelleen. Tavoitteena on kehittää uusia sähköisiä kanavia ulkoisten ja sisäisten asiakkaiden palvelemiseksi, muun muassa kehitetään suoramaksua ja alennusoikeuden sähköistä osoittamista, otetaan käyttöön tuntiopettajien sähköinen suunnittelulomake ja parannetaan opiskelijoiden ja opettajien välisen viestinnän välineitä sekä ilmoittautumisjärjestelmä Ilmonetia. Asiakaspalautteiden käsittelyä palautejärjestelmässä kehitetään ja samoin osallistavan suunnittelun teknistä valmiutta.

Talousarvion seurannassa tarkasteltavat tavoitteet

Varhaiskasvatus

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite 1: "Neuvola päiväkodissa" -toimintamallin käyttö laajenee Mellunkylän ja Malmi-Pukinmäen varhaiskasvatusalueille vuoden 2017 aikana.

Tavoite 2: Deflatoidut menot €/varhaiskasvatuksen palvelujen piirissä olevia lapsia (koko päiväkotihoido, koko perhepäivähoito, yksityisen hoidon ja kotihoidon tuki ja kerhot) kohden Helsingissä eivät kasva.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtaan hyvinvoiva helsinkiläinen.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Tavoite 1: Varhaiskasvatustoimi osallistuu "Suomi 100 Suuri Lukuseikkailu" hankkeeseen tiiviissä yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtaan kulttuurista iloa ja vetovoimaa

Tavoite 2: Työkykyjohtaminen tukee arjen sujuvuutta – jokaisen työpanos on tärkeä.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtaan Taitava johtaminen ja osaava henkilöstö

Opetus

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite 1: Digitaalisuus ja monimuotoiset oppimisympäristöt edistävät jokaisen oppimista yhteisöllisesti ja yksilöllisesti perusopetuksessa.

Mittari 1: Jokaisessa peruskoulussa on vähintään yksi monimuotoinen oppimisympäristö 100:aa oppilasta kohti.

Mittari 2: ePortfolio otetaan käyttöön vähintään 40:ssä suomenkielisessä ja viidessä ruotsinkielisessä peruskoulussa.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtaan hyvinvoiva helsinkiläinen.

Tavoite 2: Digitaalisuus ja monimuotoiset oppimisympäristöt edistävät jokaisen oppimista yhteisöllisesti ja yksilöllisesti lukiokoulutuksessa.

Mittari: Vähintään 50 %:lla lukioiden opettajista ja ohjaajista on digi.fi 1-tason taidot.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtaan hyvinvoiva helsinkiläinen.

Tavoite 3: Digitaalisuus ja monimuotoiset oppimisympäristöt edistävät jokaisen oppimista yhteisöllisesti ja yksilöllisesti ammatillisessa koulutuksessa.

Mittari: Vähintään 50 %:lla opettajista ja ohjaajista on digi.fi 1-tason taidot.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtaan hyvinvoiva helsinkiläinen.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Tavoite 4: Kehitetään lasten, nuorten ja perheiden aktiivista toimintaa ja vahvistetaan osallisuutta siten, että jokaisella lapsella on mahdollisuus johonkin harrastukseen.

Mittari 1: Vähintään 40:ssä suomenkielisessä ja viidessä ruotsinkielisessä peruskoulussa koulun tiloja käytetään koulun jälkeen iltapäivisin harrastustoimintaan.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtaan hyvinvoiva helsinkiläinen.

Tavoite 5: Suunnittelussa huomioidaan varhaiskasvatustoimen digitalisaatio-ohjelma ja kehittämistyötä tehdään yhdessä varhaiskasvatustoimen ja kaupunginkanslian kanssa. Tavoitteena on yhteisen tiedon tuottaminen verkossa ja verkostoissa.

Mittari: Vähintään kaksi suomen- ja kaksi ruotsinkielistä opetus- ja varhaiskasvatustoimen yhteistä koulutuspäivää.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtaan hyvinvoiva helsinkiläinen

Suomenkielinen työväenopisto

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite 1: Suomenkielisen työväenopiston opetustuntien määrä vuonna 2017 on 101 500 opetustuntia.

Muut toiminnalliset tavoitteet:

Opistossa seurataan myös ilmoittautuneiden kurssilaisten määrää, kaikkien opiskelijoiden tuntimäärää ja tapahtumiin osallistuvien opiskelijoiden lukumäärää.

Ruotsinkielinen työväenopisto

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite 1: Ruotsinkielinen työväenopisto toteuttaa 22 500 opetustuntia yhteensä noin 6 300 osallistujalle vuonna 2017.

Muut toiminnalliset tavoitteet:

Ilmoittautuneiden kurssiosallistujien määrä

Ruotsinkielisen työväenopiston kurssitoimintaan osallistuvien määrän suhde Helsingin ruotsinkielisen väestön määrään.
Suunnittelemansa opinnot loppuunsaattavien maahanmuuttajien määrä.

Lisäksi opistolla on tarkoitus määritellä uudet toiminnalliset tavoitteet tuleville vuosille vuonna 2016 laaditun laatukäsikirjan pohjalta.

Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet

Suomenkielinen varhaiskasvatus selvittää vuoden 2017 aikana yhdessä tilakeskuksen kanssa sähkön ja kaukolämmön kulutuksen seurannan mahdollisuudet ja sovitaan toimintamallista. Energiatehokkuutta parannetaan henkilökuntaa ohjeistamalla sekä tekemällä kiinteistöissä mahdollisuuksien mukaan kulutusta vähentäviä toimenpiteitä yhteistyössä tilakeskuksen kanssa. Vuonna 2017 otetaan käyttöön kevennetty ympäristöjärjestelmä Eko-kompassi. Vuoden 2017 aikana aloitetaan Eko-kompassiin liittyvät alkukartoitukset sekä sisäiset ja ulkoiset auditoinnit valituilla varhaiskasvatusalueilla. Kartoitusten perusteella valitaan energiatehokkuuteen, ympäristökasvatukseen sekä muihin ympäristöasioihin liittyvät kehittämiskohteet.

Varhaiskasvatus tehostaa vuoden 2017 aikana yhteistyötä kiinteistötoimen tilakeskuksen kanssa kanssa jätemäärien seurantaan jätteiden synnyn vähentämiseksi. Toimipaikkakohtainen jäteseuranta on tarpeen, sillä sen avulla on mahdollista tehostaa jätteiden lajittelua.

Varhaiskasvatuksessa henkilöstöä kannustetaan ekotukihenkilökoulutuksiin. Vuoden 2017 aikana osalle jo nimetyistä ekotukihenkilöistä järjestetään omaa koulutusta, ja ekotukihenkilöiden varhaiskasvatusta koskevaa tehtäväkuvaa päivitetään. Vuonna 2017 koulutetut ekotukihenkilöt ohjeistavat henkilöstöä toimitilojen energiatehokkuuteen ja kestäväan kehityksen periaatteiden noudattamiseen yhteistyössä kaupungin eri toimialojen ja liikelaitosten kanssa Eko-kompassin mukaisesti.

Suomenkielisen työväenopiston ympäristöohjelma päivitetään vuoden 2017 aikana.

Ruotsinkielisen työväenopiston energiatehokkuutta koskevien tavoitteiden asettaminen ei ole mahdollista ennen kuin opisto muuttaa takaisin Dagmarinkatu 3:n peruskorjattuihin tiloihin.

Määrä ja taloustavoitteet

Tavoitteet liittyvät strategiaohjelman kohtaan talous tasapainottuu ja tuottavuus paranee.

OPETUS: Palvelujen yksikkökustannukset lähenevät muiden suurimpien kaupunkien keskiarvoa.

Mittari: Oppilaskohtaiset nettomenot ovat kaupungin tuottamissa opetus- ja koulutuspalveluissa keskimäärin enintään 9 080 euroa eli 31 euroa vähemmän kuin vuonna 2016. Tavoite ei sisällä työväenopistojen kustannuksia eikä asiakasmääriä.

SUOMENKIELINEN TYÖVÄENOPISTO: Menot euroa/asukas 23 € ja toimintakate/opetustunti ilman avustuksia -125 €

RUOTSINKIELINEN TYÖVÄENOPISTO: 94,68 €/ruotsinkielinen asukas ja Netto€/pidetty tunti -122,31 €

Toteutuneiden opetustuntien määrä ja kurssitoimintaan osallistuneiden henkilöiden määrä.

Tuottavuuden toteutuminen 2017 – 2019

Tuottavuuden toteutumisen osalta on huomioitava, että toimialan toiminnasta suurin osa on lakisääteistä toimintaa ja toiminnan kustannukset muodostuvat suurimmaksi osaksi henkilöstö- ja tilakustannuksista.

Varhaiskasvatuksessa pyritään lisäämään niitä palveluja, jotka vastaavat paremmin asiakkaiden palvelujen tarpeeseen ja ovat taloudellisia. Lasten sijoittaminen palveluihin tehdään strategisten tavoitteiden mukaisesti niin, että yksityinen päivähoito, perhepäivähoito, osapäivähoito ja kerhotoiminta ovat vahvasti palveluvaihtoehtoina käytössä.

Suomenkielisen työväenopiston uusittu matriisipohjainen tuottavuuslaskenta on otettu käyttöön vuonna 2016. Tuottavuuden arvioinnissa huomioidaan opetustunnin yksikköhinta, integroivan opetuksen määrä, työhyvinvointimittarin tulos, asiakaspalaute ja tilojen käytön tehokkuus.

Ruotsinkielisen työväenopiston tuottavuustavoitteena on saada opiston tarjoamille kursseille enemmän osanottajia. Kurssilaisten määrän kehitys on ollut nousussa, mutta tämänhetkisten laskelmien mukaan korkeat vuokratkustannukset peruskorjauksen jälkeen tulevat laskemaan tuottavuutta vuonna 2017.

Tilankäytön tehokkuuden toteutuminen 2017 – 2019

Toimialan tilankäyttöä seurataan tilankäyttösuunnitelmassa olevilla kaupungin yhteisillä mittareilla, jotka ovat tilojen lukumäärä, käytettävissä oleva huoneistoala kokonaisuutena sekä asiakas-/lapsikohtainen huoneistoala. Suomenkielisten päiväkotien tilojen seurannassa on käytössä oma tilamittari, tilatäyttö-prosentti.

Alueellisiin väistötiloihin ja suunniteltuihin peruskorjauksiin on panostettava tulevaisuudessa. Koska peruskorjaukset nostavat kiinteistöjen vuokratuloja, on siinä yhteydessä erityisesti tarkasteltava mahdollisuudet tilankäytön tehostamiseen ja palveluverkon kehittämiseen.

Kerhotoiminnan käyttöön ja ulkokerhotoiminnan tukitiloiksi tarvittavia sisätiloja haetaan olemassa olevista kaupungin tiloista. Leikkipuistoissa järjestetään monipuolista avointa toimintaa ja koululaisten iltapäivätoimintaa.

Vuonna 2016 hyväksyttyä palveluverkkosuunnitelmaa ja verkottumista hyödynnetään tilayhteistyön kehittämisessä. Tilojen ulosvuokraustoimintaa kehitetään. Uuden Maunula-talon yhteistyömallia voidaan hyödyntää muissakin yhteiskäyttötiloissa.

Ruotsinkielisen työväenopiston toiminta on keskitetty kahden pääasiallisen opetuspaikan tiloihin. Tilankäyttöä voidaan tehostaa entisestään Dagmarinkadun-peruskorjauksen jälkeen luopumalla talon ulkopuolisten tilojen vuokraamisesta.

	2015	2016	ennuste prognos 2016	2017	ennuste prognos 2017	2018	2019
Varhaiskasvatus ja esiopetus							
Suomenkielinen varhaiskasvatus							
<i>Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.2015</i>	36 267	37 012	37 125	37 769	37 624	38 324	38 877
Omissa päiväkodeissa 31.12.	21 658	22 052	22 077	22 759	23 229	23 114	23 467
Ostopalvelupäiväkodeissa 31.12. (sis. maksusit.)	304	210	260	290	290	290	290
Perhepäivähoidossa 31.12.	1 018	1 000	1 030	997	951	997	997
Lasten kothoidontuki, lapset 31.12.	8 777	8 900	8 900	8 706	8 423	8 706	8 706
Yksityisenhoidontuki, lapset 31.12.	3 093	3 237	3 237	3 396	3 411	3 596	3 796
Kerhoissa, lapset 31.12.*	1 300	1 500	1 500	1 500	1 200	1 500	1 500
<i>Esiopetus, perusopetuksessa– förskola i grundläggande utbildning</i>	<i>117</i>	<i>113</i>	<i>121</i>	<i>121</i>	<i>121</i>	<i>121</i>	<i>121</i>
Perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminnan oppilaat:	5 594	5 600	5 400	5 400	5 647	5 400	5 400
Kaupungin järjestämässä iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	1 441	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400
Muiden järjestämässä avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	4 153	4 200	4 000	4 000	4 247	4 000	4 000
Perusopetus - Grundläggande utbildning							
<i>Suomenkielinen perusopetus – Finsk grundläggande utbildning</i>	35 310	36 441	36 319	37 348	37 348	38 505	39 555
Perusopetus - Grundläggande utbildning	35 238	36 357	36 259	37 288	37 288	38 445	39 495
Perusopetuksen lisäopetus (10 lk) - Påbyggnadsundervisning (årskurs 10)	72	84	60	60	60	60	60
Lukio- ja ammatillinen koulutus ja vapaasivistystyö	7 656	7 521	7 644	7 664	7 602	7 704	7 729
<i>Suomenkielinen lukiokoulutus – Finsk grundläggande gymnasieutbildning</i>	7 251	7 105	7 238	7 248	7 191	7 288	7 313
Lukiokoulutus - Gymnasieutbildning	40	52	42	52	47	52	52
Valmistava opetus - Förberedande undervisning	365	364	364	364	364	364	364
Valtionosuuteen oikeuttavat aineopiskelijat - Ämnesstuderande som berättigar till statsandel							
<i>Ammatillinen koulutus – Yrkesutbildning</i>	11 796	12 193	12 008	12 038	11 788	12 038	12 018
Valtionosuuteen oikeuttava koulutus – Utbildning som berättigar till statsandel	8 531	8 731	8 731	8 731	8 731	8 731	8 731
- Tekniikan ja liikenteen ala - Teknik	4 305	4 418	4 418	4 412	4 418	4 412	4 412
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousala - Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen	547	530	530	550	530	550	550
- Sosiaali- ja terveysala – Social- och hälsovård	2 994	3 092	3 092	3 053	3 092	3 053	3 053
- Kulttuuriala - Kultur	321	305	305	364	305	364	364
- Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus - Orienterande och förberedande utbildning före den grundläggande utbildningen	364	386	386	352	386	352	352
Valtionosuuteen oikeuttava lisäkoulutus – Tilläggsutbildning som berättigar till statsandel	296	300	300	300	300	300	300
Maksullinen palvelutoiminta – Avgiftsbelagd service	35	40	40	40	40	40	20
Perusopetuksen lisäopetus - Påbyggnadsundervisning (årskurs 10)	2 626	2 800	2 620	2 650	2 400	2 650	2 650
Oppisopimuskoulutus – Läroavtalsutbildning	100	137	132	132	132	132	132
Työpaajatoiminta, opiskelijamäärä henkilötyövuosina - Verkstadsverksamhet, antal studerande årsverken							
Suomenkielinen työväenopisto							
Opetustunnit	102 046	102 500	102 500	101 500	101 500	102 500	102 500
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	77 383	78 000	78 000	78 000	78 000	78 000	78 000
Opiskelutunnit, kaikki osallistuneet	1 129 318	1 130 000	1 130 000	1 136 000	1 136 000	1 136 000	1 136 000
Kokeileva, Integroiva, Strateginen opetus	17 478	12 500	12 500	15 000	15 000	15 000	15 000
Ruotsinkieliset palvelut							
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus							
<i>Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.2015</i>	2 156	2 265	2 266	2 348	2 302	2 399	2 435
Omissa päiväkodeissa 31.12.	1 753	1 875	1 846	1 943	1 910	1 993	2 028
Ostopalvelupäiväkodeissa 31.12. (sis. maksusit.)	192	190	204	200	197	200	200
Perhepäivähoidossa 31.12.	122	123	126	120	96	120	120
<i>Esiopetus, perusopetuksessa– förskola i grundläggande utbildning</i>	<i>89</i>	<i>77</i>	<i>90</i>	<i>85</i>	<i>99</i>	<i>86</i>	<i>87</i>
<i>Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus – Svensk grundläggande utbildning</i>	3 240	3 399	3 344	3 445	3 432	3 445	3 439
Perusopetus - Grundläggande utbildning	3 232	3 388	3 337	3 435	3 423	3 429	3 398
Perusopetuksen lisäopetus (10 lk) - Påbyggnadsundervisning (årskurs 10)	8	11	7	10	9	10	10
<i>Ruotsinkielinen lukiokoulutus – Svensk grundläggande gymnasieutbildning</i>	1 298	1 306	1 344	1 341	1 298	1 340	1 342
Lukiokoulutus	1 231	1 221	1 209	1 214	1 205	1 215	1 216
Valtionosuuteen oikeuttavat aineopiskelijat - Ämnesstuderande som berättigar till statsandel	67	85	135	127	93	125	126
<i>Ruotsinkielinen työväenopisto</i>							
Opetustunnit	23 115	22 500	22 600	22 500	23 000	22 500	22 500
Opiskelijamäärä	6 658	6 300	6 300	6 300	6 600	6 300	6 300
Kurssilaiset, ilmoittautuneet opiskelijat	19 017	18 500	18 500	18 500	17 500	19 000	19 100
Opintonsa loppuunsaattaneiden maahanmuuttajien määrä	11	15	15	15	15	15	15
Kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut yhteensä	44 017	44 877	44 791	45 517	45 573	46 123	46 712
<i>Perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminta</i>	5 594	5 600	5 400	5 400	5 647	5 400	5 400
<i>Kaupungin tuottaman perusopetuksen oppilaat yhteensä - Förskola och grundläggande utbildning sammanlagt</i>	38 550	39 840	39 663	40 793	40 780	41 950	42 994
<i>Kaupungin tuottaman lukiokoulutuksen opiskelijat yhteensä - Studerande inom gymnasieutbildningen sammanlagt</i>	8 954	8 827	8 988	9 005	8 900	9 044	9 071
<i>Ammatillinen koulutus – Yrkesutbildning</i>	11 796	12 193	12 008	12 038	11 788	12 038	12 018
Kotikuntakorvausten perusteena olevat oppilasmäärät - Elefant som ligger till grund för hemkommunersättningar							
- Helsingin kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevat muiden kuntien oppilaat	552	553	553	626	580	626	626
- Muiden koulutuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksessa olevat helsinkiläiset oppilaat	8 831	8 834	8 750	8 750	8 750	8 750	8 750

Tehokkuus/taloudellisuus							
	2015	2016	ennuste prognos 2016	2017	ennuste prognos 2017	2018	2019
Varhaiskasvatus ja esiopetus							
Tehokkuus/taloudellisuus							
Käyttöaste	91,6	92,5	92,5	92,5	***	92,5	92,5
Menot €/ 1-6v. Hki	9 916	9 812,0	9 865	9 730	9 821	9 730	9 730
€/lapsi omilla päiväkodeissa	11 683	11 861,0	11 740	11 314	11 333	11 314	11 314
€/ lapsi ostopalvelupäiväkodeissa	10 626	14 592,0	14 472	10 576	12 231	10 576	10 576
€/ lapsi perhepäivähoidossa	13 478	13 497,0	13 403	12 942	13 433	12 942	12 942
€/ lapsi lasten kotihoidontuella	6 243	6 163,0	6 190	6 243	6 477	6 243	6 243
€/ lapsi yksityisenhoidontuella	6 831	6 856,0	6 775	6 865	6 938	6 865	6 865
€/ lapsi kerhossa **	2 500	2 500,0	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
** kyseessä keskimääräinen hinta, koska vaihtelua on paljon kerhon koostumuksen mukaan							
Keskimääräiset nettomenot €/oppilas/opiskelija							
Suomenkielinen esi- ja perusopetus –Finsk förskola och grundläggande utbildning	9 210	9 276	9 357	9 181	9 236	8 907	8 673
Suomenkielinen lukio- ja aikuislukio- ja vuxengymnasieutbildning	6 991	7 217	7 155	7 200	7 265	7 159	7 132
Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus – Svensk förskola och grundläggande utbildning	9 611	9 474	9 354	9 561	9 628	9 564	9 639
Ruotsinkielinen lukio- ja aikuislukio- ja vuxengymnasieutbildning	7 505	8 080	7 868	7 741	7 973	7 732	7 718
Ammatillinen koulutus – Yrkesutbildning ilman opso	11 833	11 901	11 884	11 836	12 037	11 833	11 829
Oppisopimuskoulutus – Läroavtalsutbildning	4 166	3 383	3 615	3 596	3 693	3 592	3 589
<i>Kaupungin tuottamat koulutuspalvelut – Utbildningstjänster producerade av staden</i>	9 552	9 111	9 199	9 080	9 199	8 909	8 766
Suomenkielinen työväenopisto							
Tehokkuus/taloudellisuus							
Menot euroa / asukas, ilman avustuksia	24	24	24	23	23	23	23
Toimintakate / opetustunti ilman avustuksia	- 124	- 129	- 126	- 125	- 125	- 125	- 125
Ruotsinkielinen työväenopisto							
Tehokkuus/taloudellisuus							
Menot euroa /ruotsinkiel.as	87,5	91,4	91,4	94,68	94,24	94,68	94,68
Netto €/pidetyt tunnit	-109,57	-112,05	-112,05	-127,91	-123,7	-127,91	-127,91

Tuottavuuden toteutuminen 2015 - 2019 (tuottavuus 2014=100) – Produktivitetstutfall 2015 - 2019 (produktivitet 2014=100)							
			Ennuste - Prognos	TA	Ennuste - Prognos		
	2015	2016	2016	2017	2017	2018	2019
Suomenkielinen varhaiskasvatus, tuottavuusmatriisi	115,0	122,0	122,0	121,0	121,0	121,0	121,0
Opetuksen kokonaistuottavuus	101,5	100,6	100,9	104,7	103,2	106,5	107,9
Suomenkielinen esi- ja perusopetus - Finsk förskoleundervisning och grundläggande utbildning	101,5	102,0	104,8	105,3	104,7	108,4	111,2
Suomenkielinen lukiokoulutus - Finsk gymnasieutbildning	103,9	103,0	101,9	112,8	111,9	112,5	111,6
Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus - Svensk förskoleundervisning och grundläggande utbildning	102,3	102,3	104,2	104,4	103,7	103,3	102,4
Ruotsinkielinen lukiokoulutus - Svensk gymnasieutbildning	103,4	95,4	91,1	98,5	95,5	98,9	99,0
Ammatillinen koulutus - Yrkesutbildning	100,0	100,6	106,5	104,7	103,0	104,6	104,1
Suomenkielinen työväenopisto, tuottavuusmatriisi	98,0	111,0	111,0	116,0	116,0	116,0	116,0
Ruotsinkielinen työväenopisto, ilmoittautuneet opiskelijat x opetustunnit/tilikauden tulos	99,1	89	97,6	82,9	80,8	81,5	81,7

Tilankäytön tehokkuuden toteutuminen 2015 - 2019 – Effektivitet i lokalanvändningen 2015 - 2019							
	2015	2016	Ennuste 2016	2017	Ennuste 2017	2018	2019
Suomenkielinen varhaiskasvatus							
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	229 894	231 523	231 523	234 195	234 195	235 983	239 135
Tilojen pinta-ala (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	9,6	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4
Tilatäyttö	97,3	100	100	100	100	100	100
Päiväkotien määrä	275	276	276	278	278	279	279
Leikkipuistojen määrä	66	67	76	65	65	66	66
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus, suomen- ja ruotsinkielinen perusopetus ja lukiokoulutus -Tilojen kokonaispinta-ala htm²	591 582	589 782	589 782	591 572	591 572	591 973	596 489
htm ² /opp	11,98	11,92	11,72	11,43	11,43	11,16	10,97
Ammatillinen koulutus -Tilojen kokonaispinta-ala htm²	169 363	173 730	173 730	171 499	171 499	171 499	174 028
htm ² /opp	20,09	18,97	19,85	19,01	19,01	18,92	17,77
Suomenkielinen työväenopisto							
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	17 148	18 133	17 422	17 499	17 499	17 499	17 499
m ² /asukas	0,027	0,028	0,027	0,028	0,028	0,027	0,027
Opetustilojen käyttöaste, tuntia per luokkatila 24	35	34	34	35	35	35	35
Ruotsinkielinen työväenopisto							
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	3 807	3 807	3 807	3 807	3 807	3 807	3 807
m ² /asukas	9,5	9,5	9,5	9,5	8,4	8,4	8,4

Vieraskielisten ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ja opiskelijoiden osuudet opiskelijamäärästä %			Ennuste Prognos		Ennuste Prognos		
	2015	2016	2016	2017	2017	2018	2019
Erityistä tukea tarvitsevat							
Suomenkielinen perusopetus – Finsk grundläggande utbildning	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2
Ruotsinkielinen perusopetus – Svensk grundläggande utbildning	6,9	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7
Ammatillinen koulutus – Yrkesutbildning	8,3	9,2	9,1	11,5	11,5	12,0	12,6
Vieraskieliset							
Suomenkielinen perusopetus – Finsk grundläggande utbildning	19,0	19,9	19,9	20,8	20,8	21,7	22,6
Ruotsinkielinen perusopetus – Svensk grundläggande utbildning	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Suomenkielinen lukiokoulutus – Finsk gymnasieutbildning	11,1	11,3	11,3	11,5	11,5	11,7	11,9
Ruotsinkielinen lukiokoulutus – Svensk gymnasieutbildning	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Ammatillinen koulutus – Yrkesutbildning	20,4	22,0	22,0	24,7	24,7	25,5	26,5
Käytettävissä olevat henkilöstöresurssit			Ennuste Prognos		Ennuste Prognos		
	2015	2016	2016	2017	2017	2018	2019
Varhaiskasvatus							
Vakanssit	5 800	5 864	5 864	5 893	5 893	5 995	6 076
Henkilöstömäärä	5 939	6 040	6 040	6 120	6 120	6 214	6 299
Opetus							
Kuukausipalkkainen henkilöstö	5 521	5 573	5 573	5 573	5 597	5 602	5 602
Tuntiopettajat	932	1 069	1 069	1 069	1 115	1 115	1 115
Muut määräaikaiset	87	88	88	88	117	122	116
Suomenkielinen työväenopisto							
Asukkaat	628 208	628 208	628 208	634 656	634 656	641 656	647 863
Vakituisen henkilöstön määrä	105	105	105	106	106	106	106
Tuntipalkkaisen henkilöstön opetustunnit	88 511	87 965	87 965	86 544	86 544	86 544	86 544
Ruotsinkielinen työväenopisto							
Kuukausipalkkainen henkilöstö	27	27	27	27	27	27	27
Tuntiopettajat	288	250	250	250	250	250	250

			Ennuste		Ennuste		
Vaikuttavuus tavoitteet -							
	2015	2016	2016	2017	2017	2018	2019
Suomenkielinen perusopetus – Finsk grundläggande utbildning							
Peruskoulun päättötodistuksen saaneet	99 %	98 %	98 %	98 %	98 %	98 %	98 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1 luokan oppilaat	88 %	86 %	86 %	86 %	86 %	86 %	86 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 6 luokan oppilaat	76 %	75 %	75 %	75 %	75 %	75 %	75 %
Ruotsinkielinen perusopetus – Svensk grundläggande utbildning							
Peruskoulun päättötodistuksen saaneet	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1 luokan oppilaat	96 %	89 %	89 %	89 %	89 %	89 %	89 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 6 luokan oppilaat	90 %	81 %	81 %	81 %	81 %	81 %	81 %
Suomenkielinen lukiokoulutus – Finsk gymnasieutbildning							
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon)	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Läpäisyaste	85,4 %	85,4 %	85,4 %	85,4 %	85,4 %	85,4 %	85,4 %
Keskeyttäminen negatiivinen	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %
Ruotsinkielinen lukiokoulutus – Svensk gymnasieutbildning							
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. Keskiarvoon)	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Läpäisyaste	93,4 %	93,4 %	93,4 %	93,4 %	93,4 %	93,4 %	93,4 %
Keskeyttäminen negatiivinen	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %
Ammatillinen koulutus							
Läpäisyaste	53,8 %	53,8 %	53,8 %	53,8 %	53,8 %	53,8 %	53,8 %
Läpäisyaste, näyttötutkintoperusteinen	59,8 %	59,8 %	59,8 %	59,8 %	59,8 %	59,8 %	59,8 %
Keskeyttämiset, negatiiviset	11,8 %	11,8 %	11,8 %	11,8 %	11,8 %	11,8 %	11,8 %
Järjestämisluvan käyttöaste	102,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

B TULOSBUDJETIN VALMISTELUPERIAATTEET

Vuoden 2017 toimialan tulosbudjetin laatimiseen vaikuttaa olennaisesti Helsingin kaupungin siirtyminen toimialaorganisaatioksi. Uuteen johtamisjärjestelmään siirryttiin 1.6.2017.

Kaupunginvaltuusto päätti 16.3.2016 ja 22.6.2016 kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamisen päälinjoista sekä 16.11.2016 hallintosäännön kokonaisuudesta. Uudistuksen keskeiset asiat olivat:

- Helsinki siirtyy pormestarimalliin: kaupungille valitaan pormestari ja neljä apulaispormestaria
- Helsinki siirtyy toimialamalliin: keskushallinnon lisäksi muodostetaan neljä toimialaa
- Lautakuntarakenne uudistetaan kokonaan

Toimialamallin perusidea on yhdistää virastoja ja lautakuntia laajemmiksi toimialoiksi, joka poistaa hallintokuntien rajoja. Toimialaa alempi organisaatiotaso ovat palvelukokonaisuudet. Jokaisella toimialalla on oma hallinto. Lautakuntarakennetta uudistettiin siirtymällä toimialalautakuntiin.

Kaupunginvaltuusto päätti 21.6.2017 hyväksyä toimialaorganisaatioon siirtymisen aiheuttamat muutokset vuoden 2017 talousarvioon ajalle 1.6. – 31.12.2017. Tämän päätöksen pohjalta kaupunginhallitus päätti 26.6. päivittää vuoden 2017 talousarvion noudattamisohjeita seuraavasti:

- Lautakuntien ja johtokuntien tulee laatia tulosbudjetit uusille talousarviokohdille myönnettyille määrärahoille ajanjaksolle 1.6. – 31.12.2017.

Kaupungin talousarviossa vuodelle 2017 varatut määrärahat ulkoisiin menoihin eivät muutu toimialamalliin siirryttäessä. Kasvatuksen ja koulutuksen tulosbudjetin loppusumma on yhtä suuri kuin toimintansa lopettaneiden varhaiskasvatusviraston, opetusviraston, suomenkielisen ja ruotsinkielisen vapaan sivistystyön vuoden 2017 tulosbudjetit yhteen laskettuna vähennettynä 1.1 - 31.5. käytetyillä määrärahoilla. Lisäksi määrärahoista on siirretty noin 1,1 miljoonaa euroa kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle, jolle siirtyy samalla vastuu koulujen ja oppilaitosten liikuntatilojen ulkopuolisesta käytöstä. Siirretyllä määrärahalla rahoitetaan ulkopuolisesta käytöstä syntyviä menoja, kuten valvontaa ja tilojen varaamista. Liikuntatilojen vuokrat ja niihin varatut määrärahat jäävät kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastuulle.

Määrärahat on kohdennettu teknisesti uudelleen uuden organisaatorakenteen mukaisesti. Päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten budjetteja ei ole muutettu alkuvuonna päätetyistä. Muutokset koskevat lakkautettujen virastojen hallintoa ja tukipalveluja, jotka on kaupunginvaltuuston tekemän linjauksen mukaisesti keskitetty toimialatasolle ja organisoitu kaikilla toimialoilla samoin periaattein. Myös avustuksiin ja korvauksiin varatut määrärahat on keskitetty osaksi hallinnon määrärahoja, elleivät ne yksiselitteisesti koske vain yhtä palvelukokonaisuutta.

Tulosbudjetin tavoitteet on säilytetty varhaiskasvatus- ja opetuslautakunnan sekä työväenopistojen johtokuntien hyväksymien tulosbudjettien mukaisina eli niitä ei ole muutettu. Myös tulosbudjetin perustelut ja tunnusluvut ovat keskeiseltä sisällöltään samat. Teksteihin on tehty ainoastaan teknisiä tarkistuksia. Teksteistä on poistettu jo toteutuneita tai muuten vanhentuneita osioita.

Toimialan tulosbudjetin määrärahat ovat käytettävissä 1.6. – 31.12.2017. Määrärahojen alkuvuoden käyttö on arvioitu alustavien välitilinpäätöstietojen perusteella ja tarkistetaan kaupunginvaltuuston käsiteltä välitilinpäätöksen. Tarkistus on tekninen.

C KÄYTTÖTALouden TULOSBUDJETTI PALVELUKOKONAISUUKSITTAIN
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala lukuina

	TP 2016	TA 2017	7kk TB 2017
	1000€	1000€	1000€
MYYNTITULOT			6 419,0
MAKSUTULOT			23 240,0
TUET JA AVUSTUKSET			4 927,0
VUOKRATULOT			663,0
MUUT TOIMINTATULOT			1 040,0
TULOT YHTEENSÄ	74 468,0	65 981,0	36 289,0
PALKAT			249 953,0
HENKILÖSIVUMENOT			75 382,0
PALVELUJEN OSTOT			80 872,0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT			12 810,0
AVUSTUKSET			101 704,0
VUOKRAT			128 989,0
MUUT MENOT			1 269,0
MENOT YHTEENSÄ	1 092 372,0	1 099 670,0	650 979,0
TOIMINTAKATE	-1 017 904,0	-1 033 689,0	-614 690,0

Henkilöstösuunnitelma		
Tilanteesta 30.6.2017		
Yleissivistävän koulutuksen opettajat		4 090
Ammatillisen koulutuksen opettajat		785
Lastenhoitajat		2 996
Lastentarhanopettajat		1 876
Koulunkäyntiavustajat		397
Erityisavustajat		231
Oppilashuolto		211
Ohjaajat		206
Hallinto ja tukipalvelut		470
Vapaa sivistystyö päätoimiset tuntiopettajat		1 250
		12 512

Palvelumäärät	2016 TOT	Muutos		2017 TA	2017 TB	Muutos	
		2015 - 2016				2016 TOT- 2017 TB	
		kpl	%	kpl	kpl	kpl	%
Suomenkielinen varhaiskasvatus	36 999	732	2,0 %	37 769	37 552	553	1,5 %
Omissa päiväkodeissa 31.12.	22540	882	4,1 %	22 759	22660	120	0,5 %
Ostopalvelupäiväkodeissa 31.12. (sis. maksusit.)	331	27	8,9 %	290	300	-31	-9,4 %
Perhepäivähoidossa 31.12.	986	-32	-3,1 %	997	997	11	1,1 %
Lasten kotihoidontuki, lapset 31.12.	8553	-224	-2,6 %	8 706	8706	153	1,8 %
Yksityishoidontuki, lapset 31.12.	3246	153	4,9 %	3 396	3396	150	4,6 %
Kerhoissa, lapset 31.12.*	1236	-64	-4,9 %	1 500	1400	164	13,3 %
<i>Esiopetus, perusopetuksessa</i>	107	-10	-8,5 %	121	93	-14	-13,1 %
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	2 237	81	3,8 %	1943	1943	-294	-13,1 %
Omissa päiväkodeissa 31.12.	1838	85	4,8 %	1943	1943	105	5,7 %
Ostopalvelupäiväkodeissa 31.12. (sis. maksusit.)	205	205	106,8 %	200	200	-5	-2,4 %
Perhepäivähoidossa 31.12.	95	95	77,9 %	120	120	25	26,3 %
<i>Esiopetus, perusopetuksessa</i>	99	10	11,2 %	85	100	1	1,0 %
Varhaiskasvatus yhteensä	39 236	813	2,1 %	39 712	39 495	259	0
Suomenkielinen yleissivistävä koulutus	43 708	1 073	2,5 %	44 769	44 877	1 169	2,7 %
- suomenkieliset peruskoulut	36 379	1 069	3,0 %	37 348	37 575	1 196	3,3 %
- suomenkieliset lukiot	6869	45	0,7 %	6 926	6 856	-13	-0,2 %
- suomenkielinen aikuislukio	353	-31	-8,1 %	374	353	0	0,0 %
Ruotsinkielinen yleissivistävä koulutus	4 537	67	1,5 %	4 659	4 656	119	2,6 %
- ruotsinkieliset peruskoulut	3 336	97	3,0 %	3 445	3 442	106	3,2 %
- ruotsinkieliset lukiot ja aikuiskoulutus	1 201	-30	-2,4 %	1 214	1 214	13	1,1 %
Peruskoulut yhteensä	39 715	1 166	0	40 793	41 017	1 302	3,3 %
Lukiot yhteensä	8 423	-16	0	8 514	8 423	0	0,0 %
Ammatillinen koulutus	9 661	127	1,3 %	9 740	9 786	125	1,3 %
- peruskoulutus	8 711	180	2,1 %	8 731	8 731	20	0,2 %
- lisäkoulutus	168	-40	-19,2 %	185	185	17	10,1 %
- ohjaava ja valmentava	342	-22	-6,0 %	352	400	58	17,0 %
- muu koulutus	317	21	7,1 %	300	300	-17	-5,4 %
- perusopetuksen lisäopetus	35	0	0,0 %	40	38	3	8,6 %
- työpajatoiminta	88	-12	0,0 %	132	132	44	50,0 %
- Oppisopimuskoulutus	2 366	-260	-9,9 %	2 650	2 650	284	12,0 %
Suomenkielinen vapaa sivistystyö							
Opetustunnit	104 498	2 452	0,0 %	101 500	101 500	-2 998	-2,9 %
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö							
Opetustunnit	22 792	-323	0,0 %	22 500	22 500	-292	-1,3 %
Vapaa sivistystyö yhteensä	127 290	0	0,0 %	124 000	124 000	-3 290	-2,6 %

1. VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN PALVELUKOKONAISUUS

	7kk TB 2017
	1000€
MYYNTITULOT	1 460,0
MAKSUTULOT	19 017,0
TUET JA AVUSTUKSET	194,0
VUOKRATULOT	79,0
MUUT TOIMINTATULOT	328,0
TULOT YHTEENSÄ	21 078,0
PALKAT	87 017,0
HENKILÖSIVUMENOT	26 555,0
PALVELUJEN OSTOT	23 576,0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	2 635,0
AVUSTUKSET	100,0
VUOKRAT	27 620,0
MUUT MENOT	909,0
MENOT YHTEENSÄ	168 412,0
TOIMINTAKATE	-147 334,0

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvat suomenkielinen varhaiskasvatus ja esiopetus, suomenkielinen iltapäivä- ja leikkipuistotoiminta. Suomenkielinen perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminta ja leikkipuistotoiminta kootaan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuteen yhdeksi kokonaisuudeksi.

Varhaiskasvatus- ja esiopetusalue tuottaa päiväkotihoidtoa, perhepäivähoitoa ja ryhmäperhepäivähoitoa sekä järjestää esiopetusta ja alle kouluikäisten lasten kerhotoimintaa päiväkodeissa. Alueellisia palveluita on kymmenen. Leikkipuisto- ja koululaisten iltapäivätoiminta järjestää leikkipuistoissa ja perhetaloissa avointa ja ohjattua toimintaa pikkulapsiperheille ja koululaisille sekä perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa koululaisille. Lisäksi se vastaa kehitysvammaisten ja autististen koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

Lautakuntatason toiminnalliset tavoitteet

1. Varhaiskasvatusvirasto osallistuu ”Suomi 100 Suuri Lukuseikkailu” –hankkeeseen tiiviissä yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa
- painopiste: Kulttuurista iloa ja vetovoimaa
2. Työkykyjohtaminen tukee arjen sujuvuutta – jokaisen työpanos on tärkeä
- painopiste: Taitava johtaminen ja osaava henkilöstö

2. PERUSOPETUKSEN PALVELUKOKONAISUUS

	7kk TB 2017
	1000€
MYYNITULOT	2 749,0
MAKSUTULOT	225,0
TUET JA AVUSTUKSET	4 648,0
VUOKRATULOT	85,0
MUUT TOIMINTATULOT	549,0
TULOT YHTEENSÄ	8 256,0
PALKAT	87 784,0
HENKILÖSIVUMENOT	26 799,0
PALVELUJEN OSTOT	21 918,0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	5 840,0
AVUSTUKSET	0,0
VUOKRAT	54 965,0
MUUT MENOT	275,0
MENOT YHTEENSÄ	197 581,0
TOIMINTAKATE	-189 325,0

Perusopetuksen palvelukokonaisuus huolehtii suomenkielisestä perusopetuksesta ja muusta perusopetuslain mukaisesta toiminnasta lukuun ottamatta esiopetusta ja perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa. Perusopetuksen alueelliset palvelut järjestää perusopetusta alueen peruskouluissa. Alueellisia palveluita on viisi. Esi- ja perusopetuksen oppilashuollon-palvelut tuottaa esi- ja perus-opetuksessa toteutettavan yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilashuoltopalvelun yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Palveluun kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut kaupungin kouluille ja päiväkodeille sekä osin yksityisille ja valtion kouluille ja palvelu tekee yhteistyötä niiden kanssa oppilashuollossa.

Lautakuntatason toiminnalliset tavoitteet

Tavoite 1: Koulut ovat avoimia ja osallistavia ympäristöjä, joiden toimintaan huoltajilla, oppilailla ja asukkailla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

Mittari: Vähintään yhdessä ilmiökokonaisuudessa oppilaat ovat olleet mukana suunnittelussa oppimisprosessin alusta saakka.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtiin hyvinvoiva helsinkiläinen sekä demokratia ja osallisuus vahvistuvat.

3. LUKIO- JA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JA VAPAAN SIVISTYSTYÖN PALVELUKOKONAISUUS

	7kk TB 2017
	1000€
MYYNTITULOT	1 589,0
MAKSUTULOT	1 559,0
TUET JA AVUSTUKSET	25,0
VUOKRATULOT	33,0
MUUT TOIMINTATULOT	54,0
TULOT YHTEENSÄ	3 260,0
PALKAT	44 466,0
HENKILÖSIVUMENOT	13 301,0
PALVELUJEN OSTOT	14 325,0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	2 277,0
AVUSTUKSET	38,0
VUOKRAT	29 017,0
MUUT MENOT	8,0
MENOT YHTEENSÄ	103 432,0
TOIMINTAKATE	-100 172,0

Määrärahojen jakautuminen palveluittain:

Lukio- ja ammatillinen koulutus sekä vapaa sivistystyö	Tulot	Menot
	(1 000 eur)	(1 000 eur)
Ammatillinen koulutus	1 984	64 661
Suomenkielinen lukiokoulutus	254	30 043
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	1 022	6 362
Toisen asteen oppilashuolto	0	2 163
Palvelukokonaisuuden yhteiset rahat	0	203
	3 260	103 432

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus sisältää suomenkielisen lukio- ja aikuislukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisena, suomenkielisen vapaan sivistystyön sekä toisen asteen opiskelijahuollon palvelut. Tämän lisäksi palvelukokonaisuuden vastuulla ovat myös etsivä nuorisotyö, ammatilliseen koulutuksen valmentava koulutus (Valma) ja nuorten työpajatoiminta.

Toisen asteen opiskelijahuollon-palvelut tuottaa yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskelijahuoltopalvelun yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Palveluun kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut kaupungin oppilaitoksille ja osin yksityisille ja valtion oppilaitoksille ja palvelu tekee yhteistyötä niiden kanssa opiskelijahuollossa.

Lautakuntatason toiminnalliset tavoitteet

Tavoite: Oppilaitokset ovat avoimia ja osallistavia ympäristöjä, joiden toimintaan huoltajilla, opiskelijoilla sekä asukkailla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

Mittari 1: 100 % lukion kursseista 1. vuositasen opiskelijat osallistuvat yhdessä opettajan kanssa kurssin suunnitteluun

Mittari 2: Ammatillisen koulutuksen opiskelijoille kahdesti vuodessa järjestettävien vaikuttamisfoorumien pohjalta toteutetaan kaksi kehittämisideaa tutkinnoittain/vuosittain.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtiin hyvinvoiva helsinkiläinen sekä demokratia ja osallisuus vahvistuvat.

4. RUOTSINKIELINEN PALVELUKOKONAISUUS

	7kk TB 2017
	1000€
MYYNITULOT	617,0
MAKSUTULOT	2 439,0
TUET JA AVUSTUKSET	10,0
VUOKRATULOT	6,0
MUUT TOIMINTATULOT	39,0
TULOT YHTEENSÄ	3 111,0
PALKAT	19 275,0
HENKILÖSIVUMENOT	5 365,0
PALVELUJEN OSTOT	8 321,0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	746,0
AVUSTUKSET	100,0
VUOKRAT	11 032,0
MUUT MENOT	67,0
MENOT YHTEENSÄ	44 906,0
TOIMINTAKATE	-41 795,0

Määrärahojen jakautuminen palveluittain:

Ruotsinkieliset palvelut	Tulot	Menot
	(1 000 eur)	(1 000 eur)
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	2 175	16 197
Ruotsinkielinen perusopetus	627	19 141
Ruotsinkielinen lukiokoulutus	9,5	6 002
Arbis	299	1 663
Asiantuntija- ja toimistopalvelut	0	1 903
	3 111	44 906

Ruotsinkielisen koulutuksen palvelukokonaisuus sisältää ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, leikkipuistotoiminnan, perusopetuksen ja muun perusopetuslain mukaisen opetuksen, lukiokoulutuksen, etsivä nuorisotyön, nuorten työpajatoiminnan sekä vapaan sivistystyön. Lisäksi palvelukokonaisuus sisältää omat ruotsinkieliset asiantuntija- ja toimistopalvelut.

Ruotsinkielisessä perusopetuksessa ei ole aluejakoa. Palvelu sisältää oppilashuollon palvelut. Vapaan sivistystyön ja lukiokoulutuksen palvelut sisältävät opiskelijahuollon sekä etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan.

Asiantuntija- ja toimistopalvelut tuottaa palvelukokonaisuuden toimisto-, jaosto- ja asiantuntijapalvelut palvelukokonaisuudelle sisältäen koulut, oppilaitokset ja päiväkodit.

Lautakuntatason toiminnalliset tavoitteet

Tavoite 1: Varhaiskasvatuksen yksiköiden täyttöaste on vuositason 100 % ja käyttöaste vähintään 86 %.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtiin Hyvinvoiva Helsinkiläinen.

Tavoite 2: Koulut ja oppilaitokset ovat avoimia ja osallistavia ympäristöjä, joiden toimintaan huoltajilla, oppilailla ja asukkailla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

Mittari 1: Vähintään yhdessä ilmiökokonaisuudessa perusopetuksen oppilaat ovat olleet mukana suunnittelussa oppimisprosessin alusta saakka.

Mittari 2: Lukioiden 1. vuositason opiskelijat osallistuvat yhdessä opettajan kanssa kaikkien kurssien suunnitteluun.

Tavoite liittyy kaupungin strategiaohjelman kohtiin hyvinvoiva helsinkiläinen sekä demokratia ja osallisuus vahvistuvat.

5. HALLINTO JA TUKIPALVELUT

Toimialan hallinto jakautuu seitsemään palveluun.

Hallintopalvelut vastaavat oikeudellisten asiantuntijapalveluiden tuottamisesta toimialalla, toimialalautakunnan sekä suomenkielisen jaoston toiminnan käytännön järjestelyistä, toimialan suomenkielisten toimistopalveluiden tuottamisesta koko toimialalle sekä arkistotoimesta.

Henkilöstöpalvelut vastaavat toimialan työnantajatoiminnasta, toimialan henkilöstösuunnittelusta, rekrytoinnin ohjauksesta ja tuesta sekä uudelleensijoutustoiminnasta, toimialan osaamisen, johtamisen ja esimiestyön sekä työhyvinvoinnin kehittämisestä, työsuojelusta ja osaltaan toimialan turvallisuusasioiden edistämisestä sekä tuottavat henkilöstöasioiden neuvontaa esimiehille.

Kehittämispalvelut vastaavat toimialan pedagogisista asiantuntijapalveluista, kasvatuksen ja koulutuksen kehittämisen tuesta sekä toimialan kansainvälisen toiminnan koordinoinnista.

Talous- ja suunnittelupalvelut vastaavat toimialan talouden ja toiminnan suunnittelusta, toimialan strategian valmistelun koordinoinnista sekä sisäisen ja ulkoisen laskennan palveluista ja toteutuksesta. Lisäksi palvelut vastaavat toimialan riskienhallinnan koordinoinnista sekä hankintojen valmistelusta ja tuesta poislukien IT-hankinnat sekä asiakasmaksuista ja laskutuksesta.

Tietohallintopalvelut vastaavat tieto- ja viestintäteknologioiden hyödyntämisestä ja kehittämisestä sekä tietohallinnon yhteentoimivuuden kehittämisestä toimialalla. Lisäksi tietohallintopalvelut huolehtivat tietoturvan edistämisestä ja koordinoinnista toimialalla. Lisäksi tietohallintopalvelu huolehtii IT-hankintojen valmistelusta ja tuesta toimialalla.

Tilapalvelut vastaavat tilahankkeiden suunnittelun ohjauksesta ja tuesta, osaltaan palveluverkon kehittämisestä, tilojen sopimushallinnasta sekä tilojen turvallisuuspalvelun koordinoinnista. Lisäksi tilapalvelut vastaavat osaltaan toimialan turvallisuusasioiden edistämisestä ja koordinoinnista sekä varautumisen ja jatkuvuuden ohjaamisesta toimialalla.

Viestintäpalvelut vastaavat toimialan yhteisestä sisäisestä viestinnästä ja ulkoisesta viestinnästä sekä toimialan viestintätoimintojen koordinoinnista. Lisäksi yksikkö vastaa toimialan markkinoinnista ja osallisuuden kehittämisen koordinoinnista sekä palveluneuvonnasta.

Hallinto ja tukipalveluiden määrärahat yhteensä:

	7kk TB 2017
	1000€
MYYNITULOT	4,0
MAKSUTULOT	
TUET JA AVUSTUKSET	50,0
VUOKRATULOT	460,0
MUUT TOIMINTATULOT	70,0
TULOT YHTEENSÄ	584,0
PALKAT	11 411,0
HENKILÖSIVUMENOT	3 362,0
PALVELUJEN OSTOT	12 732,0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	1 312,0
AVUSTUKSET	101 536,0
VUOKRAT	6 285,0
MUUT MENOT	10,0
MENOT YHTEENSÄ	136 648,0
TOIMINTAKATE	-136 064,0

Hallinnon määrärahat jakautuvat seuraavasti:

	TB 2017 7 kk
	1 000 €
Hallinto- ja tukipalvelut -palvelukokonaisuus yhteensä	136 648
Hallinnosta palvelukokonaisuuksille kohdistuvat menot	22 446
Koulujen ja oppilaitosten sihteeripalvelut	2 900
Toimialan kehittämispalvelut	1 739
Kiinteistöjen ja kaluston kunnossapito	5 383
Vapaan sivistystyön vahtimestaripalvelut	500
Tietohallinto	7 302
Viestintä- ja markkinointimenot	399
Palveluiden yhteinen kehittämisraha	4 223
Korvaukset ja avustukset muille palveluiden tuottajille	101 459
Hallinto- ja tukipalvelujen kustannukset	12 743

D Toimialan vastuulla olevat irtaimen omaisuuden investointimäärärahat

Talousarvio- kohta		TA 2017 1 000 €	TB 2017 7 KK 1 000 €
8 05	IRTAIMEN OMAISUUDEN PERUSHANKINTA		
8 05 02	KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALA	23 877	20 223
	Tietotekniikkapalvelut ja kehittäminen	16 459	14 841
	Muut hankinnat	7 418	5 667

Loppuvuodelle jäljelle jäävät investointimäärärahat ovat laskettu vähentämällä talousarviosta 1.1-31.5.2017 käyttö.

Digitalisaatio-hankkeeseen on varattu vuodelle 2017 investointimäärärahaa 10,4 milj. euroa.

LIITTEET

AVUSTUKSET JA KORVAUKSET KASKON TULOBUDJETISSA 2017

Usealle palvelukokonaisuudelle kuuluvat avustukset ja korvaukset on koottu hallintopalveluihin.

Määräraha sisältää lainsäädäntöön ja sopimuksiin perustuvat muille palveluiden järjestäjille maksettavat korvaukset sekä yhteisöille maksettavan harkinnanvaraisen avustamisen.

1. VARHAISKASVATUKSEN AVUSTUKSET

Iltapäivätoiminnan järjestöavustukset

Vuoden 2017 varaus iltapäivätoiminnan järjestöavustuksiin on 6 665 000 euroa.

Kasko järjestää perusopetuslain (628/1998) 8a – luvun mukaista koululaisten iltapäivätoimintaa sekä omana toimintana että avustamalla palveluntuottajia toiminnan järjestämiseksi. Iltapäivätoiminnan avustuksissa noudatetaan kaupunginhallituksen 12.12.2011 § 1126 hyväksymiä yleisiä avustusohteita ja voimassaolevia opetuslautakunnan erikseen hyväksymiä iltapäivätoiminnan avustusperiaatteita. Kaupunginhallituksen 13.6.2006 (§ 842) tekemän päätöksen mukaisesti Helsingissä ei järjestetä perusopetuslain mukaista aamupäivätoimintaa.

Kaupunginhallitus päätti 17.3.2008 § 360 perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksuhuojennusten yleisperiaatteista, jotka otettiin käyttöön 1.8.2008. Asiakasmaksuhuojennuksen tuloajat perustuvat päivähoidon asiakasmaksujen tuloajoihin ja ne kompensoidaan järjestöille avustuksissa.

Kaupunginhallitus päätti korottaa perusopetuslain 48 §:n mukaisen iltapäivätoiminnan asiakasmaksuja 23.5.2016 (§ 517) 1.1.2017 alkaen 20 euroa kuukaudessa.

Iltapäivätoiminnan rahoitus avustettavaan toimintaan:

	2015 TP	2016 TB	2017 TAE	2017 TB
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Avustukset	4 462	4 315	4 315	6 115
Asiakasmaksu-kompensaatiot	296	350	350	550
Ip-toiminnan tarkastusmaksut	1	10	10	10

Perusopetuslain mukaiseen suomen- ja ruotsinkieliseen iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten osuudet järjestäjätahoittain:

	Oppilaat yhteensä	Järjestöjen ryhmissä*	%	Kaupungin ryhmissä*	%
20.9.2015	5594	4153	74	1441	26
20.9.2016	5750	4247	74	1503	26
20.9.2017*	7200	5500	76	1700	24

* ennuste

Kodinhoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki

Lasten kodinhoidontuen menoihin on varattu vuodelle 2017 määrärahaa 54,9 milj.euroa ja yksityisen hoidontukeen 23,5 milj. euroa. Tämä määräraha pitää sisällään myös yksityisten palveluntuottajien toiminnan kannistämistuen. Määrärahavaraukset ovat jatkossa toimialan hallinnon ja tukipalveluiden tulosbudjetissa.

Muut avustukset

Varhaiskasvatukseen on muihin järjestöavustuksiin on palvelukokonaisuuden tulosbudjetissa varattu 85 000 euroa.

2. YLEISSIVISTÄVÄN KOULUTUKSEN AVUSTUKSET JA KORVAUKSET

Pääosa määrärahoista käytetään perusopetuksen lakisääteisiin kotikuntakorvauksiin muille koulutuksen järjestäjille helsinkiläisistä esi- ja perusopetuksen oppilaista. Vastaavasti Helsinki saa Helsingin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevien oppilaiden kotikunnilta kotikuntakorvaustuloja arviolta 5 miljoonaa euroa. Kyseiset tuloa on huomioitu palvelukokonaisuuksien tuloissa.

Peruspalvelujen valtionosuuslainsäädäntöön perustuvat kotikuntakorvaukset

Helsinki maksaa peruspalvelujen valtionosuuslainsäädännön (L 1704/2009) perusteella valtionosuuspäätökseen sisältyviä kotikuntakorvauksia (ns. clearing-kotikuntakorvaukset) muille koulutuksen järjestäjille helsinkiläisistä esi- ja perusopetuksen oppilaista. Vastaavasti Helsinki saa Helsingin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevien oppilaiden kotikunnilta kotikuntakorvaustuloja. Vuonna 2015 tuloja saatiin noin 3,9 miljoonaa euroa. Kotikuntakorvaukset vuodelle 2017 vahvistaa valtionvarainministeriö.

Helsinkiläisten esi- ja perus- opetuksen oppilaiden määrät ilman 10-luokkia	2015 (31.12.2013) oppilasta	Pros. osuus %	Muutos 2013-14 %	2016 (31.12.2014) oppilasta	Muutos 2014-15 %	2017 (31.12.2015) oppilasta Arvio	Muutos 2015-16 %
H:gin kaupungin opetuksessa	40 899,0	82,2	2,4	42 028,0	2,8	42 028,0	0,0
<i>Muissa kunnissa</i>	610	1,2	6,8	607	-0,5	607	0,0
<i>Valtion kouluissa</i>	1 071	2,2	4,4	1 034	-3,5	1 034	0,0
<i>Yliopistojen normaalikouluissa</i>	984	2,0	3,8	951	-3,4	951	0,0
<i>Koulukodeissa</i>	58	0,1	23,4	64	10,3	64	0,0
<i>Yksityisissä sopimuskouluissa</i>	4 655	9,4	-4,7	4 662	0,2	4 662	0,0
<i>Muissa yksityisissä kouluissa</i>	1 456	2,9	9,7	1 432	-1,6	1 432	0,0
Muissa yhteensä	8 834	17,8	0,3	8 750	-1,0	8 750	0,0
Kaikki yhteensä	49 733		2,1	50 778	2,1	50 778	0,0
Kotikuntakorvaus (PVOL)	71 320 000		7,1	75 839 000	6,3	76 160 000	0,4
Kotik.korvaus /opp.määrä	8 073		6,8	8667	7,4	8704	0,4

Clearing-korvausten taso perustuu arvioon, jonka mukaan korvausten tarve nousee vuonna 2017 peruskustannusindeksiä nopeammin.

Sopimuksiin perustuvat korvaukset yksityisille koulutuksen järjestäjille

Helsingin kaupungin opetusvirastolla on 14 yksityistä sopimuskoulua. Sopimuskoulujen määrää ei ole varauduttu lisäämään. Helsingin kaikissa yksityisissä sopimuskouluissa on peruskoulun vuosiluokkien 7-9 opetusta. Lisäksi peruskoulun vuosiluokkien 1-6 opetusta on Helsingin Suomalaisessa yhteiskoulussa luokkien 3-6 osalta, sekä Elias-koulussa ja Helsingin Kristillisessä koulussa luokkien 1-6 osalta.

Yksityisten sopimuskoulujen peruskoulupalvelut	2015	2016	2016	2017	Muutos 2016 - 2017	
	TOT kpl	TA kpl	TOT kpl	TA kpl	kpl	%
Oppilasvuosia, kaikki opp.	5286	5341	5300	5432	132	2,5
Oppilasvuosia, helsinkil. Opp.	4720	4782	4718	4858	140	3,0

Muut lainsäädäntöön ja sopimuksiin perustuvat koulunkäyntikorvaukset

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 41§:n mukaan kotikunnalla on koulunkäyntikustannusten korvausvelvollisuus sairaalaopetuksessa olevien sekä koulukoteihin sijoitettujen lasten osalta.

Helsingin kaupunginhallitus on oikeuttanut 14.8.2006 (§ 990) opetustoimen johtajan sopimaan perusopetuslain mukaisen opetuksen aloittavien, vaikeasti vammaisten koulupaikan järjestämisestä valtion erityiskoulussa, mikäli kaupunki ei voi itse järjestää kyseistä opetusta siten, että tarvittaessa perusopetuslain mukaiset tosiasialliset kustannukset avustajapalveluista maksetaan. Vuonna 2007 päätöstä laajennettiin koskemaan myös edellä mainittujen valtion koulujen helsinkiläisten oppilaiden koulumatkakustannuksia.

Kasko hankkii ostopalveluna Ruskeasuon koululta koulun helsinkiläisten oppilaiden iltapäivätoiminnan.

Kaupunginhallitus oikeutti maaliskuussa 2015 opetusviraston tekemään sopimukset yksityisten koulutuksen järjestäjien ja valtion koulujen kanssa opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisen tukemisesta. Tuen laskentaperusteena on Helsingin kaupungin osana peruspalvelujen valtionosuuksia saama laskennallinen valtionosuus kotikunnaltaan helsinkiläisten opiskelijoiden psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämiseen (HE 67/2013, HE 189/2014). Sopimus koskee sekä esi- ja perusopetusta että toisen asteen koulutusta.

Talousarviokohdasta on varauduttu maksamaan korvauksia muille koulutuksen järjestäjille oppivelvollisuusiän ylittäneiden alle 18-vuotiaiden helsinkiläisten perusopetuksen järjestämisestä kaupunginhallituksen tammikuussa 2015 linjaamin perustein.

Yksityisten koulujen tonttivuokra-avustukset

Kiinteistölautakunta päätti lokakuussa 2015 periä tonttivuokraa yhteiskoulutonttien pitkäaikaisesta vuokraamisesta. Vuokrasopimukset tehdään tällä hetkellä 30 vuodeksi. Päätöksessä todetaan, että vuokrasopimukset on määritelty perustuen kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen vuonna 1997 tekemiin päätöksiin, joiden mukaan maanvuokrasopimuksia uudistettaessa on siirrytty käyvään vuokran perintään ja erilliseen avustusjärjestelmään. Avustuksien piirissä ovat ne yksityiset koulut, joiden sopimukset on uusittu. Vuonna 2016 uusittiin viiden yksityisen koulun sopimukset.

Määrärahaa yksityisten koulujen tonttivuokrien tukemiseen on varattu 500 000 euroa.

Muut avustukset

Helvary ry on Helsingissä toimivien peruskoulujen vanhempainyhdistysten yhteisjärjestö. Käytännössä Helvary toteuttaa jäsenyhdistysten edustajille informaatio- ja koulutustilaisuuksia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja Helvary ry pyrkivät toteuttamaan ja edistämään kotien ja koulujen yhteistyötä. Vuoden 2017 talousarviossa on varaus 2 000 euron yleisavustukseen. Vuonna 2016 vastaava avustus on 1 000 euroa.

Hero ry – Helsingin seudun erilaiset oppijat ry pyrkii toiminnallaan tukemaan lukemis- ja kirjoittamishäiriöistä johtuvia oppimis- ja kommunikaatiovaikeuksia omaavien oppilaiden koulunkäyntiä. Vuoden 2017 talousarviossa on varaus 24 000 euron yleisavustukseen. Avustuksen määrä on sama kuin vuonna 2016.

Etsivän nuorisotyö on vakiinnuttanut paikkansa Helsingin nuorten palvelurakenteessa. Helsingin kaupunki tuottaa etsivää nuorisotyötä itse sekä hankkii sitä yhteistyösopimuksin palveluntarjoajilta. Etsivää nuorisotyön valtionavustus kattaa tällä hetkellä n. 65 % toiminnan kuluista. Kaupungin rahoitus on jatkossa välttämätöntä, tai toimintaa joudutaan supistamaan tai lopettamaan kokonaan.

Helsingin kaupunki tuottaa itse tai hankkimalla avustuksin etsivää nuorisotyötä 20 etsivän nuorisotyöntekijän volyymilla. Etsivän nuorisotyön toimeenpanoon on varattu 500 000 euroa. Avustusperiaatteet on käsitelty erikseen lautakunnassa.

Vapaan sivistystyön avustukset

Suomenkielisen työväenopiston johtokunta on myöntänyt avustusta vuodelle 2017 lain vapaasta sivistystyöstä tarkoittamaan aikuiskoulutukseen, joka on suunnattu lähinnä helsinkiläisille aikuisille. Avustusta voivat hakea vapaasta sivistystyöstä annetun lain tarkoittamat yksityiset oppilaitokset tai rekisteröityneet yhteisöt, jotka toimivat yhteistyössä suomenkielisen vapaan sivistystyön kanssa aikuiskoulutuksen edistämiseksi ja toteuttamisessa. Avustuksiin on varattu vuodelle 2017 palvelukokonaisuuden tulosbudjetissa 80 000 euroa.

Asiakaskohtaiset kustannukset ilman hallintoa

€/asiakas ilman hallintoa	TB 2017
Varhaiskasvatus	9 800
Perusopetus	8 785
Lukiokoulutus	7 129
Ammatillinen koulutus	9 128
€/opetustunti	
Vapaa sivistystyö	119

Taulukossa mainittuja asiakaskohtaisia kustannuksia käytetään määriteltäessä toimialan tulospalkkiotavoitteiden toteutumista.